

**SPLETNA VARNOST MED UČENCI V ODDELKIH Z NIŽJIM
IZOBRAZBENIM STANDARDOM: STOPNJA PREPOZNAVANJA
OSNOVNIH PRAVIL VARNE RABE INTERNETA**

Raziskovalna naloga

Brežice, maj 2026

mag. prof. inkl. Katarina Žičkar

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	6
1.1 Opredelitev raziskovalnega področja	6
1.2 Namen in cilji raziskovalne naloge	8
1.3 Raziskovalna vprašanja in omejitve pri obravnavanem problemu	8
1.4 Raziskovalna metoda	8
1.5 Izvirni prispevek k praksi	9
2. TEORETIČNI DEL	10
2.1 Internet in učenci	10
2.2 Pomen digitalne pismenosti v sodobni družbi	13
2.3 Spletna varnost in varna raba interneta	14
2.3.1 Opredelitev pojma spletna varnost	15
2.3.2 Varna raba interneta kot del digitalne pismenosti	15
2.3.3 Zakaj otroci potrebujejo učenje varne rabe interneta	16
2.3.4 Spletna varnost kot preventivni dejavnik	18
2.4 Osnovna pravila varne rabe interneta	19
2.4.1 Varovanje osebnih podatkov	20
2.4.2 Varna uporaba gesel	20
2.4.3 Varna komunikacija na spletu	22
2.4.4 Prepoznavanje spletnih tveganj in odgovorno ravnanje na spletu	23
2.5 Vloga šole in staršev pri spletni varnosti	25
2.6 Spletna varnost pri učencih s posebnimi potrebami	26
2 EMPIRIČNI DEL	30
3.1 Raziskovalna metoda in instrument	30
3.2 Raziskovalni vzorec	30
3.3 Postopek zbiranja podatkov	31
3.4 Obdelava podatkov	31
3.5 Etični vidik raziskave	31
3 REZULTATI RAZISKAVE	32
5. RAZPRAVA	45
6. SKLEP	47
7. VIRI IN LITERATURA	49
8. PRILOGE	51

KAZALO GRAFOV

Slika 1 Anketiranci.....	32
Slika 2 Namen uporabe interneta.....	33
Slika 3: Odziv na neznanca.....	34
Slika 4: Odziv na sumljivo povezavo	35
Slika 5: Odziv na žaljivo sporočilo	36
Slika 6: Odziv na neprimerno sliko.....	37
Slika 7: Deljenje gesla	38
Slika 8: Občutek varnosti na internetu	39
Slika 9: Kdo mi pomaga pri težavah?	40
Slika 10: Pristnost odrasle osebe	41
Slika 11: Poznavanje pravil varne rabe interneta.....	42
Slika 12: Neprijetna situacija na internetu	43
Slika 13: Časovna omejitev uporabe interneta.....	44

POVZETEK

Internet predstavlja pomemben del vsakdanjega življenja otrok in mladostnikov, hkrati pa prinaša tudi številna tveganja, ki zahtevajo ustrezno znanje in razumevanje pravil varne rabe. Raziskave kažejo, da se otroci z internetom srečujejo že zelo zgodaj, pogosto še pred razvojem zadostnih digitalnih spretnosti, potrebnih za varno in odgovorno uporabo. Posebej ranljivo skupino pri tem predstavljajo učenci s posebnimi potrebami, pri katerih je raziskav o spletni varnosti razmeroma malo.

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti stopnjo prepoznavanja osnovnih pravil varne rabe interneta pri učencih s posebnimi potrebami. Cilj raziskave je ugotoviti, v kolikšni meri učenci, stari od 7 do 16 let, poznajo osnovna pravila varne rabe interneta. Raziskava temelji na kvantitativnem raziskovalnem pristopu, pri čemer je bila uporabljena deskriptivna metoda anketiranja. Podatki so bili zbrani s pomočjo anketnega vprašalnika in analizirani z uporabo osnovnih statističnih postopkov.

Ugotovitve raziskave prispevajo k boljšemu razumevanju stopnje poznavanja pravil varne rabe interneta pri učencih s posebnimi potrebami ter predstavljajo pomembno izhodišče za načrtovanje ciljno usmerjenih preventivnih in izobraževalnih dejavnosti na področju spletne varnosti v šolskem okolju.

Ključne besede: otroci s posebnimi potrebami, varnost na spletu, digitalna pismenost

ABSTRACT

The internet represents an important part of everyday life for children and adolescents; however, it also involves numerous risks that require appropriate knowledge and understanding of safe internet use rules. Research shows that children are exposed to the internet at a very early age, often before developing sufficient digital skills necessary for safe and responsible use. A particularly vulnerable group in this context are students with special educational needs, for whom research on online safety remains relatively limited.

The aim of this research paper is to determine the level of recognition of basic safe internet use rules among students with special educational needs who are enrolled in the primary school programme. The objective of the study is to examine the extent to which students aged 7 to 16 are familiar with basic rules of safe internet use. The research is based on a quantitative research approach using a descriptive survey method. Data were collected through a questionnaire and analysed using basic statistical procedures.

The findings of the study contribute to a better understanding of the level of awareness of safe internet use rules among students with special educational needs and provide an important basis for planning targeted preventive and educational activities in the field of online safety within the school environment.

Keywords: children with special needs, online safety, digital literacy

1. UVOD

Internet in digitalne tehnologije so postale sestavni del sodobnega življenja. Otroci in mladostniki internet uporabljajo vsak dan za komunikacijo, zabavo, igranje iger, gledanje videov, šolske naloge in iskanje informacij. Uporaba digitalnih tehnologij je postala del tako domačega kot šolskega okolja, zaradi česar je digitalna pismenost postala ena od ključnih kompetenc sodobnega posameznika. Poleg številnih priložnosti, ki jih ponuja internet, prinaša tudi različna tveganja in nevarnosti, kot so spletno ustrahovanje, stiki z neznanci, spletne prevare, kraja identitete in izpostavljenost neprimernim vsebinam.

Posebej ranljiva skupina pri uporabi interneta so učenci s posebnimi potrebami. Zaradi svojih razvojnih značilnosti pogosto težje prepoznavajo nevarnosti, posledice svojih dejanj in ne znajo vedno ustrezno reagirati v različnih spletnih situacijah. Pogosto imajo slabše razvito kritično presojo, hitreje zaupajo drugim uporabnikom interneta in se odzivajo impulzivno (Gcaza & Thomson, 2025).

Spletna varnost in digitalna pismenost sta danes pomemben del vzgojno-izobraževalnega procesa. Walsh idr. (2022) poudarjajo, da morajo biti vsebine spletne varnosti sistematične, prilagojene razvojni stopnji otrok ter podprte s konkretnimi primeri in ponavljanjem.

1.1 Opredelitev raziskovalnega področja

V današnjem svetu, sodobni družbi internet predstavlja velik del našega vsakdanjega življenj, življenja odraslih ter življenja otrok in mladostnikov. Omogoča nam takojšen dostop do informacij, omogoča nam komunikacijo in zabavo. Pomembno pa se je zavedati, da prinaša tudi mnoga tveganja s katerimi se spopadamo. Neprimerne vsebine, sovražni govor, spletno nasilje, stiki z neznanci, zloraba osebnih podatkov, fotografij... Raziskave kažejo, da se otroci z internetom srečujejo že zelo zgodaj, pogosto še preden razvijejo ustrezne digitalne spretnosti, ki so potrebne za varno in odgovorno uporabo (Livingstone idr., 2012).

Mednarodne študije poudarjajo, da je poznavanje osnovnih pravil varne rabe interneta pomembni zaščitni dejavnik pri soočanju s spletnimi tveganji. Otroci, ki

poznajo pravila glede varovanja osebnih podatkov, varne komunikacije in ustreznega odzivanja na spletne nevarnosti, se lažje zaščitijo pred negativnimi izkušnjami (Walsh idr., 2022).

Kljub temu številne raziskave opozarjajo, da poznavanje pravil ne pomeni nujno tudi njihove dosledne uporabe v praksi. Witsenboer idr. (2022) ugotavljajo, da učenci pogosto precenjujejo svoje znanje o spletni varnosti, dejansko razumevanje pravil in ustrezno vedenje na spletu pa sta pogosto pomanjkljiva. Ranljivo skupino predstavljajo tudi učenci s posebnimi potrebami. Literatura opozarja, da imajo ti učenci pogosto manj priložnosti za razvoj digitalnih spretnosti ter potrebujejo več strukturirane podpore in prilagojenega učenja (Raghavendra idr., 2018).

Hkrati pa so raziskave s področja spletne varnosti pri tej populaciji redke, kljub temu da so učenci s posebnimi potrebami lahko bolj izpostavljeni spletnim tveganjem in imajo več težav pri prepoznavanju nevarnih situacij (Gcaza & Thomson, 2025).

To še posebej velja za učence, vključene v osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom, kjer so kognitivne in razvojne posebnosti pomemben dejavnik pri razumevanju pravil in tveganj. Na slovenskem so bile opravljene raziskave o spletni varnosti otroci, vendar se te večinoma osredotočajo na splošno populacijo otrok in vlogo staršev (Vehovar idr., 2025), medtem ko podatkov o spletni varnosti otrok in poznavanju pravil varne rabe interneta pri učencih s posebnimi potrebami skoraj ni. To predstavlja pomembno raziskovalno luknjo, ki jo je ta raziskava vsaj delno zapolnila.

Namen raziskovalne naloge je zato ugotoviti stopnjo prepoznavanja osnovnih pravil varne rabe interneta pri učencih s posebnimi potrebami, ki obiskujejo osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom. Z empiričnimi podatki želimo z raziskavo prispevati k boljšemu razumevanju dejanskega stanja na tem področju ter ponuditi izhodišče za nadaljnje preventivne in izobraževalne dejavnosti v šolskem okolju. Ugotovitve raziskave lahko prispevajo k bolj ciljno usmerjenemu načrtovanju vsebin s področja spletne varnosti ter k razvoju prilagojenih pedagoških pristopov za učence s posebnimi potrebami.

1.2 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti stopnjo prepoznavanja osnovnih pravil varne rabe interneta pri učencih s posebnimi potrebami, ki obiskujejo osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom. Cilj raziskave je ugotoviti, v kolikšni meri učenci, stari od 7 do 16 let, prepoznajo osnovna pravila varne rabe interneta, ter s tem pridobiti podatke, ki lahko služijo kot podlaga za nadaljnje preventivne in izobraževalne dejavnosti na področju spletne varnosti v šoli.

1.3 Raziskovalna vprašanja in omejitve pri obravnavanem problemu

Na podlagi namena in ciljev raziskovalne naloge so bila oblikovana raziskovalna vprašanja, ki nam omogočajo vpogled v stopnjo poznavanja in razumevanja pravil varne rabe interneta pri učencih s posebnimi potrebami ter prispevajo k boljšemu razumevanju potreb na področju spletne varnosti.

Raziskovalna vprašanja so:

- V kolikšni meri učenci s posebnimi potrebami, vključeni v osnovno šolski program z nižjim izobrazbenim standardom, prepoznajo osnovna pravila varne rabe interneta?
- Katera osnovna pravila varne rabe interneta učenci najboljše prepoznajo in katera prepoznajo slabše?
- Kako dobro učenci razumejo posamezna spletna tveganja in nevarnosti, povezane z uporabo interneta?
- Kako učenci sami ocenjujejo svoje znanje in varno vedenje pri uporabi interneta?

Raziskava je bila izvedena na omejenem vzorcu učencev s posebnimi potrebami, ki obiskujejo osnovno šolo z nižjim izobrazbenim standardom, zato ugotovitev ne moremo posploševati na celotno populacijo učencev.

1.4 Raziskovalna metoda

Raziskovalna naloga vsebuje teoretični in empirični del. V teoretičnem delu smo s pomočjo strokovne literature predstavili področje digitalne pismenosti, spletne varnosti in varne uporabe interneta pri učencih s posebnimi potrebami. V empiričnem delu smo s pomočjo anketnega vprašalnika raziskali poznavanje pravil varne rabe interneta pri

učencih osnovne šole s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom.

1.5 Izvirni prispevek k praksi

Raziskovalna naloga temelji na empiričnih podatkih in prikazuje dejansko razumevanje osnovnih pravil varne rabe interneta med učenci s posebnimi potrebami. Raziskava omogoča boljši vpogled v razumevanje spletne varnosti, povezovanje učencev v različnih spletnih situacijah ter poznavanje osnovnih pravil varnega ravnanja na internetu. Pridobljeni rezultati pomagajo bolje razumeti področja, na katerih učenci že kažejo dobro znanje, ter področja, na katerih še vedno potrebujejo dodatno podporo, učenje in usmerjanje.

Ugotovitve raziskave kažejo, da morajo učitelji, starejši odrasli in drugi strokovnjaki načrtovati bolj ciljno usmerjene vsebine na področju spletne varnosti ter preventivne dejavnosti prilagoditi dejanskim potrebam učencev. Walsh idr. (2022) poudarjajo, da morajo biti vsebine o spletni varnosti sistematične, prilagojene razvojni stopnji otrok ter podprte s konkretnimi primeri in ponavljanjem. Moreno (2013) prav tako poudarja pomembno vlogo odraslih pri učenju varne rabe interneta, saj otroci zaradi svoje razvojne stopnje pogosto niso sposobni samostojno prepoznati vseh spletnih tveganj in posledic svojih dejanj.

Gcaza in Thomson (2025) opozarjata, da so učenci s posebnimi potrebami pogosto bolj izpostavljeni zlorabam in manipulacijam na spletu, saj težje razumejo posledice, imajo slabšo kritično presojo in so bolj zaupljivi. Raziskava tako prispeva k boljšemu razumevanju njihovih potreb, težav in posebnosti pri uporabi digitalnih tehnologij.

Pridobljeni rezultati lahko predstavljajo osnovo za nadaljnje raziskave na področju spletne varnosti učencev s posebnimi potrebami ter za razvoj prilagojenih preventivnih in izobraževalnih programov. Livingstone idr. (2012) izpostavljajo, da samo poznavanje pravil še ne pomeni varne rabe spleta, zato učenci potrebujejo stalno podporo, usmerjanje in razvoj digitalne pismenosti skozi celoten šolski proces.

2. TEORETIČNI DEL

2.1 Internet in učenci

Digitalna pismenost, uporaba informacijsko – komunikacijske opreme, računalniški programi, splet, aplikacije so del šolskega vsakdana in so načrtno vključeni v učne načrte predmetov v osnovni šoli. Smernice za uporabo informacijske tehnologije so objavljene v učnih načrtih Zavoda republike Slovenije za šolstvo. Vsa ta priporočila in smernice učitelj skrbno upošteva pri načrtovanju dejavnosti. Med najpomembnejšimi vidiki digitalne pismenosti nedvomno izstopa varnost, ki ima zelo pomembno vlogo pri zaščiti učencev. Varnost na spletu učencem omogoča varno raziskovanje pred tveganji, kot je kraja identitete, spletno nadlegovanje in neprimerne vsebine.

Internet je v sodobni družbi postal pomemben del vsakdanjega življenja, saj je prisoten tako v domačem kot tudi v šolskem in širšem družbenem okolju. Posledično je internet vse bolj prisoten tudi v življenju otrok in mladostnikov. Raziskave kažejo, da otroci z uporabo interneta začenjajo vedno prej, pri čemer ga najpogosteje uporabljajo za zabavo, komunikacijo in opravljanje šolskih obveznosti (Livingstone idr., 2012; Vehovar idr., 2025).

Vehovar idr. (2025) ugotavljajo, da je zgodnja raba interneta opazna tudi pri otrocih v Sloveniji, saj internet uporabljajo v šoli, doma in v prostem času. Pomembno je poudariti, da ima uporaba interneta tako številne koristi kot tudi tveganja, ki se jim otroci zaradi pomanjkanja izkušenj in digitalne pismenosti pogosto težko izognejo. Sama uporaba interneta, kljub morebitni starševski zaščiti, še ne pomeni, da so otroci zaščiteni pred vplivi drugih uporabnikov.

Dejstvo, da otroci uporabljajo internet, še ne pomeni, da ga uporabljajo varno. Čeprav otroci z uporabo interneta začnejo zelo zgodaj, njihove digitalne spretnosti ne sledijo vedno varni in odgovorni rabi (Livingstone & Smith, 2014). Internet sicer učencem omogoča učenje, razvoj njihovih močnih področij ter socialne interakcije in

povezanost, hkrati pa prinaša tudi številna tveganja, kot so neprimerne vsebine, spletno nasilje, stiki z neznanci ter neustrezno ravnanje z osebnimi podatki in gesli.

Internet danes ni več namenjen zgolj igri in zabavi, temveč je postal sestavni del učnega procesa in socialnih interakcij. Otroci internet uporabljajo tako za preživljanje prostega časa kot tudi za šolsko delo, pri čemer je raba pogosto brez neposrednega nadzora odrasle osebe. Odrasli prepoznajo številne koristi uporabe interneta, hkrati pa izražajo tudi zaskrbljenost glede njegovih negativnih posledic (Moreno, 2013).

Moreno (2013) poudarja, da otroci znanja o varni rabi interneta ne osvojijo samostojno, temveč potrebujejo ustrezno podporo v obliki varnosti, omejitev, usmeritev, pogovora in izobraževanja, bodisi v šolskem bodisi v domačem okolju. Raziskovalci prav tako ugotavljajo, da je internet vse tesneje povezan s šolo, opravljanjem šolskih nalog in komunikacijo, pri čemer se meja med uporabo interneta za šolo in prosti čas vse bolj briše.

Zaradi vse pogostejše uporabe interneta, ta predstavlja številne možnosti za učenje, raziskovanje in sodelovanje. Ne smemo zanemariti pa tudi dejstva, da internet prinaša izzive in tveganja na katere moramo biti pozorni. Ključnega pomena je, da učence opolnomočimo in že od začetka šolanja ustrezno digitalno opismenjemo, saj jih s tem učimo odgovornosti, razvijamo kritično razmišljanje in presojo pri uporabi digitalnih vsebin. Le na takšen način bodo lahko postali varni in odgovorni uporabniki digitalnega sveta.

Ker je internet postal pomemben del vsakdanjega življenja otrok, ga ti uporabljajo za različne namene, kot so komunikacija, zabava, učenje in socialno povezovanje. Raziskave kažejo, da raba interneta med otroki ni enotna, temveč se razlikuje glede na način uporabe in aktivnosti, ki jih otroci na spletu izvajajo (Livingstone idr., 2012).

Pomembno je razlikovati med aktivno rabo interneta, ki vključuje ustvarjanje novih vsebin, sodelovanje z drugimi in raziskovanje informacij, ter pasivno rabo, kot so gledanje videoposnetkov, igranje spletnih iger ali brskanje po različnih vsebinah. Različni načini uporabe interneta pomembno vplivajo na razvoj digitalnih spretnosti, saj aktivna raba spodbuja večjo samostojnost, kritično razmišljanje in digitalno kompetentnost. Hkrati pa pasivna raba lahko vodi predvsem v potrošniško uporabo digitalnih vsebin.

Internet danes ni več namenjen zgolj zabavi, temveč se vse pogosteje uporablja tudi v izobraževalnem procesu. Učenci ga uporabljajo pri pouku, za opravljanje domačih nalog, iskanje informacij ter komunikacijo, zato postaja pomemben učni pripomoček za učence, učitelje in starše. Pomembno je poudariti, da otroci internet pogosto uporabljajo samostojno, brez stalnega nadzora odraslih, ki je lahko prisoten le občasno. Posledično so otroci pogosteje postavljeni v situacije samostojnega odločanja, kar lahko povečuje tveganje za spletne prevare, nasilje, izkoriščanje ali izpostavljenost neprimernim vsebinam. Starši sicer prepoznajo tako koristi kot tudi nevarnosti uporabe interneta, vendar pogosto niso prepričani, kako otroke ustrezno usmerjati in jim zagotoviti varno uporabo digitalnih tehnologij. Otroci znanja o varni rabi interneta praviloma ne razvijejo samostojno, zato potrebujejo ustrezno podporo v obliki pogovora, postavljanja omejitev, jasnih pravil ter sistematičnega izobraževanja v šoli in doma (Moreno, 2013).

2.1.1 Spletne nevarnosti

Internet poleg številnih prednosti prinaša tudi različne nevarnosti in tveganja. Otroci se lahko na spletu srečujejo z neprimernimi vsebinami, spletnim nasiljem, žaljivimi sporočili, spletnimi prevarami ter stiki z neznanimi osebami. Pogosta nevarnost je tudi deljenje osebnih podatkov in fotografij, kar lahko vodi do zlorabe zasebnosti ali kraje identitete. Otroci pogosto ne prepoznajo vseh nevarnosti interneta, saj zaradi svoje razvojne stopnje težje presojujejo resničnost informacij in posledice svojih dejanj na spletu (Livingstone & Smith, 2014).

Spletna tveganja so lahko za učence s posebnimi potrebami še posebej nevarna, saj imajo pogosto manj življenjskih izkušenj, slabše razvito kritično presojo in večjo

zaupljivost do drugih uporabnikov interneta. Zaradi tega hitreje postanejo žrtve manipulacije, spletnega nasilja ali drugih spletnih zlorab. Pomembno je, da učence pravočasno učimo prepoznavanja spletnih nevarnosti, ustreznega ravnanja v tveganih situacijah ter odgovorne uporabe interneta (Gcaza & Thomson, 2025).

2.2 Pomen digitalne pismenosti v sodobni družbi

Digitalna pismenost je postala ena ključnih kompetenc posameznikov v sodobni družbi. Digitalna tehnologija je prisotna na skoraj vseh področjih življenja, zato ljudje vsakodnevno uporabljajo internet, digitalne naprave in različne aplikacije za komunikacijo, učenje, delo in prosti čas. Digitalna pismenost ne pomeni zgolj uporabe računalnika ali telefona, temveč vključuje tudi sposobnost iskanja informacij, kritičnega ocenjevanja vsebin, varnega vedenja na spletu in odgovorne uporabe digitalnih tehnologij. Sodobna družba od posameznikov zahteva vedno večje digitalne spretnosti. Internet in digitalna orodja so postali pomemben del izobraževanja, komunikacije in socialne vključenosti. Otroci in mladostniki uporabljajo internet za šolsko delo, komunikacijo z vrstniki, igranje iger, gledanje videoposnetkov in uporabo družbenih medijev. Zaradi vse pogostejše uporabe digitalnih tehnologij je pomembno, da učenci razvijajo digitalno pismenost že od zgodnjega otroštva naprej (Livingstone idr., 2012).

Pomemben del digitalne pismenosti je tudi varnost na spletu. Posameznik mora biti sposoben prepoznati spletna tveganja, zaščititi svoje osebne podatke, varno komunicirati in odgovorno uporabljati internet. Digitalna pismenost vključuje tudi kritično presojo informacij, saj vsebine na spletu niso vedno resnične ali varne. Walsh idr. (2022) izpostavljajo, da digitalna pismenost pomeni tudi zmožnost sprejemanja odgovornih odločitev in varnega ravnanja v digitalnem okolju.

Digitalna pismenost je še zlasti pomembna za učence s posebnimi potrebami, saj jim omogoča večjo neodvisnost, vključevanje v okolje in lažji dostop do informacij ter izobraževanja. Učenci s posebnimi potrebami pogosto potrebujejo več pomoči, prilagoditev in konkretnih primerov pri učenju uporabe digitalnih tehnologij. Zaradi svojih značilnosti imajo lahko večje težave pri zavedanju nevarnosti in posledic svojih

dejanj na internetu, zato je pomembno, da se jih na sistematičen način nauči varne in odgovorne rabe interneta (Gcaza & Thomson, 2025).

Šole, starši in drugi strokovnjaki imajo pomembno vlogo pri razvijanju digitalne pismenosti. Učenci potrebujejo postopno učenje, veliko ponavljanja, jasna pravila in konkretne primere iz vsakdanjega življenja. Le z ustreznim učenjem in podporo lahko razvijejo znanje in veščine, ki jih potrebujejo za varno in odgovorno vključevanje v sodobno digitalno družbo.

2.3 Spletna varnost in varna raba interneta

Splet predstavlja okolje številnih priložnosti, hkrati pa tudi tveganj. Uporaba interneta omogoča pridobivanje novih znanj, komunikacijo, sodelovanje ter dostop do različnih informacij, ki so pomembne za učenje in vsakdanje življenje. Kljub številnim prednostim pa internet prinaša tudi nevarnosti, tveganja in nepredvidljive situacije, s katerimi se uporabniki lahko srečajo. Otroci internet uporabljajo pogosto in za različne namene, zato je še posebej pomembno, da razvijajo ustrezna znanja in spretnosti za varno uporabo digitalnega okolja (Livingstone idr., 2012).

Potreba po zagotavljanju spletne varnosti je v sodobni družbi vse večja, saj se z razvojem digitalnih tehnologij povečujejo tudi možnosti za spletna tveganja. Učenci pogosto nimajo dovolj izkušenj, razvitega kritičnega mišljenja in ustreznega znanja, da bi lahko prepoznali nevarne situacije ali se nanje ustrezno odzvali. Raziskave kažejo, da otroci pogosto precenjujejo svoje digitalne spretnosti in sposobnost varnega ravnanja na spletu, kar lahko vodi v neustrezno vedenje in večjo izpostavljenost tveganjem (Witsenboer idr., 2022).

Zato postaja spletna varnost pomemben del vzgojno-izobraževalnega procesa, saj prispeva k razvoju odgovornega in varnega ravnanja učencev pri uporabi interneta (Walsh idr., 2022).

2.3.1 Opredelitev pojma spletna varnost

Spletna varnost pomeni zaščito uporabnikov pred tveganji, zlorabami in neprimernimi vsebinami, s katerimi se lahko srečajo pri uporabi interneta. Pomemben vidik spletne varnosti predstavlja varovanje osebnih podatkov, varna komunikacija ter odgovorna in premišljena uporaba digitalnih tehnologij. Spletna varnost pa ne vključuje zgolj tehničnih zaščitnih ukrepov, kot so protivirusni programi ali varnostne nastavitve gesel, temveč predvsem vedenje uporabnika, njegovo znanje in zavedanje o možnih nevarnostih na spletu (Gcaza & Thomson, 2025).

Učenci se varne rabe interneta učijo postopoma, pri čemer imajo pomembno vlogo razlaga, ponavljanje ter prilagajanje vsebin njihovim starostnim in kognitivnim značilnostim. Sistematično izobraževanje o spletni varnosti prispeva k večji samostojnosti, odgovornosti in kritični presoji pri uporabi digitalnih vsebin, kar je ključnega pomena za varno delovanje v sodobnem digitalnem okolju (Walsh idr., 2022).

2.3.2 Varna raba interneta kot del digitalne pismenosti

Digitalna pismenost predstavlja sposobnost učinkovite in odgovorne uporabe digitalnih naprav ter digitalnih vsebin. Vključuje sposobnost iskanja, vrednotenja in uporabe informacij ter razumevanje posledic lastnega delovanja v digitalnem okolju. Digitalna pismenost ne zajema zgolj tehničnih spretnosti, temveč vključuje tudi socialne in varnostne kompetence, ki posamezniku omogočajo varno in premišljeno uporabo interneta (Livingstone idr., 2012; Walsh idr., 2022).

Pomemben del digitalne pismenosti predstavlja varna raba interneta. Ta učencem omogoča razumevanje spletnih tveganj in spodbuja razvoj ustreznih ravnanj pri uporabi digitalnih tehnologij. Brez razumevanja možnih nevarnosti ni mogoče zagotoviti varne uporabe interneta. Digitalno pismen učenec zna prepoznati nevarne situacije, zaščititi svoje osebne podatke in se ustrezno odzvati na spletne izzive (Gcaza & Thomson, 2025).

Raziskave na področju digitalnih kompetenc poudarjajo, da je razvoj teh znanj povezan tudi z izkušnjami otrok pri uporabi interneta ter z njihovo sposobnostjo kritične presoje digitalnih vsebin (Livingstone idr., 2012).

Razvoj digitalne pismenosti poteka postopoma in zahteva sistematično učenje ter pridobivanje izkušenj. Učenci niso avtomatično digitalno pismeni zgolj zato, ker pogosto uporabljajo digitalne naprave ali igrajo računalniške igre. Redna uporaba tehnologije sama po sebi ne zagotavlja razumevanja tveganj ali odgovornega ravnanja na spletu. Zato je pomembno načrtno izobraževanje, ponavljanje ter ustrezno vodenje odraslih, ki otrokom pomagajo razvijati varne navade pri uporabi interneta (Witsenboer idr., 2022; Walsh idr., 2022).

Pri razvoju digitalne pismenosti ima pomembno vlogo tudi šola, saj v izobraževalnem procesu spodbuja razvoj kritičnega mišljenja, odgovorne uporabe digitalnih tehnologij ter poznavanje pravil varne rabe interneta. Digitalna pismenost je postala pomemben del sodobnega kurikulumu in priprave učencev na življenje v digitalni družbi, kjer je uporaba tehnologije vsakodnevna (Moreno, 2013; Walsh idr., 2022).

Digitalna pismenost tako predstavlja temelj za varno in odgovorno delovanje posameznika v digitalnem okolju. Poznavanje konkretnih pravil varne rabe interneta, ki jih učenci razvijajo skozi učenje in praktične izkušnje v varnem okolju, jim omogoča ustrezno ravnanje tudi v situacijah, ko internet uporabljajo samostojno. Zato je poznavanje osnovnih pravil varne rabe interneta ključnega pomena za njihovo varnost in dobrobit v digitalnem svetu.

2.3.3 Zakaj otroci potrebujejo učenje varne rabe interneta

Otroci začnejo uporabljati internet že zelo zgodaj in ga uporabljajo vsakodnevno za različne namene. Zgodnja in pogosta uporaba interneta pa hkrati pomeni tudi večjo izpostavljenost tveganjem, ki jih prinaša digitalno okolje. Raziskave poudarjajo, da so

otroci zaradi svoje starosti in razvojnih značilnosti pogosto manj pripravljeni na soočanje z nevarnostmi, ki jih prinaša splet (Livingstone idr., 2012; Vehovar idr., 2025).

Otroci nimajo življenjskih izkušenj, kakršne imajo odrasli, zato imajo pogosto slabše razvito sposobnost predvidevanja posledic lastnega ravnanja. Zaradi tega težje kritično vrednotijo informacije, s katerimi se srečujejo na spletu, in lahko težje prepoznajo nevarne situacije ali se njihovega tveganja sploh ne zavedajo. Pogosto reagirajo impulzivno in brez razmisleka o možnih posledicah svojih dejanj, kar lahko poveča njihovo ranljivost v digitalnem okolju (Gcaza & Thomson, 2025; Livingstone & Smith, 2014).

Raziskave kažejo tudi, da lahko otroci sicer poznajo določena pravila varne rabe interneta, vendar jih v praksi pogosto ne upoštevajo. Otroci pogosto precenjujejo svoje digitalne spretnosti in verjamejo, da se jim negativne izkušnje na spletu ne morejo zgoditi, ali pa o možnih posledicah sploh ne razmišljajo. Takšen razkorak med znanjem in dejanskim vedenjem lahko vodi v neustrezno ravnanje in večjo izpostavljenost spletnim tveganjem (Witsenboer idr., 2022).

Pomembno vlogo pri zmanjševanju tveganj ima sistematično izobraževanje o varni rabi interneta. Načrtno poučevanje, ponavljanje vsebin ter vključevanje praktičnih dejavnosti prispevajo k razvoju varnejšega vedenja otrok na spletu. S tem otroci razvijajo kritično mišljenje, občutek odgovornosti in večjo zavedanje o možnih posledicah neustrezne uporabe digitalnih tehnologij (Walsh idr., 2022). Pri tem imajo pomembno vlogo tako šola kot tudi starši, saj lahko s skupnim delovanjem ustvarjajo spodbudno in varno okolje za učenje (Moreno, 2013).

Zgodnje učenje varne rabe interneta je ključnega pomena, saj omogoča razvoj varnih navad in večjo samozavest pri uporabi digitalnih tehnologij. Postopno in starosti prilagojeno pridobivanje znanja prispeva k zmanjševanju tveganj ter k razvoju odgovornega vedenja na spletu. Zato je pomembno, da učenci poleg splošnega

razumevanja digitalne pismenosti poznajo tudi konkretna pravila varne rabe interneta, ki jih bodo lahko uporabili v vsakodnevnih situacijah.

2.3.4 Spletna varnost kot preventivni dejavnik

Znanje o spletni varnosti ima pomembno preventivno vlogo, saj lahko pomaga preprečevati različne oblike spletnih tveganj, kot so spletno nasilje, stik z neznanci, zloraba osebnih podatkov ter izpostavljenost neprimernim vsebinam. Ustrezno razvite digitalne spretnosti in razumevanje pravil varne rabe interneta prispevajo tudi k zmanjševanju negativnih izkušenj, ki jih lahko učenci doživijo na spletu (Livingstone idr., 2012; Gcaza & Thomson, 2025).

Preventivno delovanje je praviloma učinkovitejše kot kasnejše reševanje posledic neustrezne uporabe interneta. Pomembno je, da otroke o varni rabi interneta začnemo izobraževati že pred pojavom težav ter da pri njih razvijamo varne navade pri uporabi digitalnih tehnologij. Učenci, ki imajo ustrezno znanje o spletni varnosti, se lažje odzovejo na tveganje situacije in sprejemajo bolj odgovorne odločitve pri uporabi interneta (Walsh idr., 2022).

Pri izobraževanju o spletni varnosti ima pomembno vlogo sistematično in načrtno delo. Preventivne dejavnosti morajo biti vključene v vzgojno-izobraževalni proces ter prilagojene starosti in razvojnim značilnostim učencev. Pomembno je tudi sodelovanje staršev, saj varna raba interneta predstavlja dolgoročen proces, ki ga ni mogoče razviti v kratkem časovnem obdobju (Moreno, 2013; Walsh idr., 2022).

Pozitivni učinki preventivnega delovanja se kažejo v večji samozavesti učencev, bolj odgovornem vedenju ter boljšem odzivanju na tvegane situacije na spletu. Učenci, ki razvijajo digitalne kompetence, lažje uporabljajo internet na varen in premišljen način ter so manj izpostavljeni spletnim nevarnostim (Livingstone idr., 2012).

Pomembno vlogo na področju spletne varnosti v Sloveniji predstavlja tudi portal Safe.si, ki učencem, staršem in učiteljem ponuja gradiva ter priporočila za varno uporabo interneta (Safe.si, 2024).

Varna raba interneta se v praksi uresničuje predvsem skozi poznavanje in upoštevanje konkretnih pravil ter pridobivanje izkušenj v različnih spletnih situacijah. Splošno znanje o spletu samo po sebi ni dovolj, saj morajo učenci vedeti, kako ravnati v konkretnih okoliščinah. Pravila varne rabe interneta otrokom pomagajo prepoznati nevarnosti, se nanje ustrezno odzvati ter razvijati odgovorno vedenje pri uporabi digitalnih tehnologij. Poleg tega jim dajejo občutek večje varnosti in samozavesti pri uporabi spleta.

Poznavanje pravil varne rabe interneta je pomemben del digitalnega opismenjevanja ter preventivnih dejavnosti v šolskem okolju. Pravila predstavljajo temelj za varno ravnanje na spletu, zato je pomembno, da jih učenci poznajo in razumejo. V naslednjem poglavju bodo predstavljena osnovna pravila varne rabe interneta, ki so ključnega pomena za razvoj varnega in odgovornega vedenja v digitalnem okolju (Walsh idr., 2022; Livingstone idr., 2012).

2.4 Osnovna pravila varne rabe interneta

Osebni podatki so podatki, ki posameznika opredeljujejo in omogočajo njegovo prepoznavo. Mednje sodijo ime, priimek, naslov, telefonska številka, gesla ter tudi fotografije. Zaradi občutljivosti teh podatkov in količine informacij, ki jih razkrivajo o posamezniku, je izredno pomembno, da jih ne delimo z drugimi, zlasti ne na spletu. Neustrezno ravnanje z osebnimi podatki lahko vodi do različnih zlorab, kot so kraja identitete, zloraba uporabniških računov ter posegi v zasebnost posameznika. V takšnih primerih je lahko posameznik oškodovan, njegova zasebnost pa resno ogrožena (Livingstone idr., 2012; Gcaza & Thomson, 2025).

2.4.1 Varovanje osebnih podatkov

Otroci pogosto delijo osebne podatke, ker ne razumejo posledic, ki jih lahko ima njihovo ravnanje. Razlog za to je predvsem pomanjkanje življenjskih izkušenj, sposobnosti kritičnega mišljenja in presojanja, zaradi česar težje ocenijo, katera dejanja so lahko nevarna. Pogosto ne predvidijo, da bi lahko nekdo njihove podatke zlorabil v njihovo škodo, hkrati pa so do drugih zelo zaupljivi in želijo biti sprejeti v družbi (Livingstone idr., 2012; Gcaza & Thomson, 2025).

Zelo pogosto se pojavljajo situacije, ko otroci delijo svoje fotografije, razkrijejo domači naslov ali objavljajo različne osebne podatke na družbenih omrežjih. Takšnih dejanj pogosto ne dojemajo kot nevarnih, vendar lahko za posameznike z neprimernimi nameni predstavljajo priložnost za zlorabo podatkov. Raziskave kažejo, da otroci pogosto podcenjujejo tveganja ter precenjujejo svojo sposobnost varnega ravnanja na spletu (Witsenboer idr., 2022).

Zato je izredno pomembno, da otroke naučimo prepoznavati nevarne situacije ter jih seznanimo s pravili varnega ravnanja na spletu. Učenci morajo vedeti, da osebnih podatkov, kot so ime, priimek, naslov, telefonska številka in gesla, ne smejo deliti z drugimi. Prav tako morajo biti previdni pri objavljanju fotografij ter spoštovati zasebnost drugih oseb, kar pomeni, da ne smejo objavljati fotografij drugih brez njihovega dovoljenja (Walsh idr., 2022).

Pomembno je tudi, da se otroci na spletu počutijo varne ter da vedo, na koga se lahko obrnejo v primeru nejasnosti ali težav. Spodbujati jih je treba, da se v takšnih situacijah obrnejo na odraslo osebo, ter jih naučiti osnov zaščite zasebnosti, kot je uporaba ustreznih nastavitvev zasebnosti in zaščita uporabniškega profila (Moreno, 2013).

2.4.2 Varna uporaba gesel

Najprej je pomembno opredeliti, kaj geslo sploh je in kakšen je njegov namen. Geslo predstavlja obliko zaščite uporabnika, katere osnovni namen je varovanje

osebnih podatkov in dostopa do različnih digitalnih storitev. Gesla uporabljamo pri elektronski pošti, družbenih omrežjih, spletnih igrah ter številnih aplikacijah, kjer je za uporabo potrebno ustvariti uporabniški račun. V sodobnem digitalnem okolju ima posameznik pogosto več različnih računov, zato gesla predstavljajo ključen element varovanja zasebnosti. Z uporabo gesla lahko omejimo dostop drugim osebam in zaščitimo svoje osebne podatke pred nepooblaščenim vdorom (Livingstone idr., 2012; EU Kids Online).

Pomembno je poudariti, da morajo biti gesla zasebna in jih ne smemo deliti z drugimi, niti s prijatelji. Otroci se pogosto ne zavedajo, da lahko deljenje gesel vodi do resnih posledic, kot so kraja računa, zloraba uporabniškega profila ali celo kraja identitete. Neznane osebe lahko v primeru pridobitve gesla dostopajo do osebnih podatkov ter jih uporabijo v škodo posameznika (Walsh idr., 2022; Gcaza & Thomson, 2025).

Pri varni uporabi gesel je pomembna tudi njihova kompleksnost. Gesla ne smejo biti enostavna ali lahko ugibljiva, kot so osebna imena, rojstni datumi ali preprosta zaporedja števil. Močno geslo vsebuje kombinacijo črk, števil in simbolov ter je dovolj dolgo, da ga je težje razvozlati. Priporočljivo je tudi, da ima uporabnik za vsak račun različno geslo, saj s tem dodatno zmanjša možnost zlorabe (Walsh idr., 2022).

Raziskave kažejo, da otroci pogosto ravnajo z gesli neustrezno. Pogosto jih delijo s prijatelji, jih zapisujejo na vidna mesta ali uporabljajo zelo enostavna gesla, prav tako pa pogosto uporabljajo isto geslo za več različnih računov. Takšno ravnanje povečuje tveganje za zlorabo in izgubo nadzora nad lastnimi podatki (Witsenboer idr., 2022).

Zato je zelo pomembno, da otroke naučimo pravilnega ravnanja z gesli. Učenci morajo vedeti, da gesel ne smejo deliti z drugimi, da jih morajo redno spreminjati ter jih ustrezno varovati. Pomembno je tudi, da znajo pravilno ukrepati v primeru, da nekdo pridobi njihovo geslo, kar pomeni, da ga nemudoma spremenijo in o tem obvestijo

odraslo osebo. Takšno znanje pomembno prispeva k večji varnosti pri uporabi interneta (Walsh idr., 2022; Moreno, 2013).

2.4.3 Varna komunikacija na spletu

Komunikacija na spletu pomeni izmenjavo informacij med uporabniki preko različnih digitalnih orodij. Ta lahko poteka preko družbenih omrežij, različnih aplikacij, ki jih uporabniki prenesejo iz spletnih trgovin (npr. Google Play ali App Store), ter preko spletnih iger, ki omogočajo komunikacijo med igralci. Otroci pogosto komunicirajo z vrstniki, vendar jim različni komunikacijski kanali omogočajo tudi stik z neznanci. Spletna komunikacija je tako postala pomemben del vsakdanjega življenja, zato je ključno, da se otroci naučijo, s kom in na kakšen način komunicirati (Livingstone idr., 2012; Livingstone & Smith, 2014).

Pri tem je pomembno, da otroke poučimo o nevarnostih spletne komunikacije. Internet je prostor, kjer lahko vsakdo komunicira in pošilja sporočila, pri čemer uporabniki pogosto niso to, za kar se predstavljajo. Na spletu so pogoste lažne identitete, kjer se posamezniki predstavljajo kot nekdo drug, kar lahko vodi v manipulacijo ali zavajanje otrok. Poleg tega se na spletu pojavljajo tudi različne oblike spletnega nasilja, kot so žaljenje, nadlegovanje in izsiljevanje. Otroci morajo razumeti, da vse informacije na spletu niso resnične in da komunikacija z neznanci lahko predstavlja tveganje (Gcaza & Thomson, 2025).

Otroci so pri spletni komunikaciji posebej ranljivi, saj pogosto zaupajo drugim, si želijo biti sprejeti ter so radovedni. Zaradi pomanjkanja življenjskih izkušenj in slabše razvite kritične presoje lahko težje prepoznajo nevarne situacije. Pogosto reagirajo impulzivno, kar dodatno povečuje tveganje za neustrezno ravnanje na spletu (Gcaza & Thomson, 2025).

Zato je izredno pomembno, da učence naučimo pravil varne komunikacije. Otroci morajo vedeti, da ne komunicirajo z neznanci, da ne delijo osebnih podatkov ter da ne pošiljajo svojih fotografij ali fotografij drugih oseb brez njihovega dovoljenja. V primeru

neprimerne vedenja morajo znati pravilno ukrepati, kar vključuje obveščanje odrasle osebe, blokiranje uporabnika ter prijavo neprimerne vsebine v aplikaciji (Walsh idr., 2022; Moreno, 2013).

Pomemben del varne komunikacije je tudi zavedanje, da mora otrok v vsaki situaciji, v kateri se počuti neprijetno ali ogroženo, o tem obvestiti odraslo osebo. Poleg tega je priporočljivo, da v takšnih primerih blokira uporabnika ter, če je mogoče, shrani dokaze o neprimernem vedenju. Varna komunikacija in pravilno ravnanje na spletu sta ključna dejavnika za zmanjševanje tveganj ter za zaščito otrok v digitalnem okolju.

2.4.4 Prepoznavanje spletnih tveganj in odgovorno ravnanje na spletu

Med spletna tveganja sodijo različne nevarnosti, neprimerne situacije in vsebine, s katerimi se lahko uporabniki srečajo pri uporabi interneta. Do spletnih tveganj lahko pride namerno ali nenamerno. Pomembno se je zavedati, da se otroci z njimi srečujejo pri različnih spletnih igrah, družbenih omrežjih, ogledu videoposnetkov in spletni komunikaciji. Zaradi pogoste uporabe interneta so otroci spletnim tveganjem izpostavljeni že v zgodnjem obdobju odraščanja (Livingstone idr., 2012; Livingstone & Smith, 2014).

Poznamo različne vrste spletnih tveganj, kot so spletno nasilje, žaljenje, izsiljevanje, spletne prevare, lažne nagrade, lažne identitete, stik z neznanimi osebami, kraja osebnih podatkov ter izpostavljenost neprimernim vsebinam. Spletno okolje uporabnikom omogoča anonimnost, zaradi česar lahko posamezniki lažje prikrijejo svojo identiteto in zavajajo druge uporabnike interneta (Gcaza & Thomson, 2025; EU Kids Online; Livingstone & Smith, 2014).

Pomembno je poudariti, da otroci spletna tveganja pogosto težje prepoznavajo. Zaradi pomanjkanja življenjskih izkušenj, večje radovednosti in impulzivnosti pogosto ne razmišljajo o posledicah svojih dejanj. Otroci imajo izrazito željo po sprejetosti in pogosto bolj zaupajo drugim uporabnikom interneta, zato lažje kliknejo neznane

povezave, verjamejo informacijam na spletu ter redkeje preverjajo njihovo resničnost (Witsenboer idr., 2022; Gcaza & Thomson, 2025).

Pri zmanjševanju spletnih tveganj ima pomembno vlogo razvoj kritične presoje. Pomembno je, da otroke naučimo razmišljati pred klikom, preverjati informacije iz različnih virov ter jih opozarjati, da internet ni vedno varen in resničen prostor. Razvoj kritičnega mišljenja pomembno prispeva k zmanjševanju možnosti spletnih zlorab in nevarnosti (Walsh idr., 2022; Livingstone idr., 2012).

Otroci morajo poznati tudi ustrezne načine ravnanja v nevarnih situacijah. Naučiti jih je treba, da o neprimernih ali nevarnih situacijah obvestijo odraslo osebo, blokirajo uporabnika, prijavijo neprimerno vsebino ter ne odgovarjajo na sumljiva sporočila. Če je mogoče, je priporočljivo tudi shraniti dokaze o neprimernem vedenju. Ključnega pomena je, da otrok v takšnih situacijah ne ostane sam s težavo (Moreno, 2013; Walsh idr., 2022).

Odgovorna uporaba interneta vključuje varno vedenje, spoštljivo komunikacijo in premišljeno uporabo digitalnih tehnologij. Pomembno je vzpostaviti ravnovesje med uporabo interneta in drugimi dejavnostmi v otrokovem življenju. Otroci potrebujejo časovne omejitve uporabe digitalnih naprav, saj lahko prekomerna uporaba interneta negativno vpliva na zdravje, spanje, šolsko delo in socialne odnose (Moreno, 2013; Livingstone idr., 2012).

Avtorji poudarjajo, da je pomembno otroke naučiti prepoznavati različna spletna tveganja, saj to povečuje njihovo varnost in zmanjšuje možnost spletnih zlorab. Poleg tega je pomembno razvijati odgovorno vedenje na spletu, saj prav znanje, upoštevanje pravil in pomoč odraslih predstavljajo ključne dejavnike varne uporabe interneta.

2.5 Vloga šole in staršev pri spletni varnosti

Pri spletni varnosti imajo odrasli zelo pomembno vlogo. Njihova naloga je, da otroke usmerjajo, jim nudijo podporo, se z njimi pogovarjajo ter postavljajo jasna pravila glede uporabe interneta. Takšno vodenje je izrednega pomena, saj otroci sami pogosto nimajo dovolj znanja in izkušenj za varno uporabo digitalnih tehnologij (Moreno, 2013; Walsh idr., 2022).

Pomembno vlogo pri razvoju spletne varnosti ima tudi šola. Kot vzgojno-izobraževalna ustanova mora učencem omogočati razvoj digitalne pismenosti, kritičnega mišljenja ter znanja za varno uporabo spleta in digitalnih orodij. Naloga učiteljev je izvajanje preventivnih dejavnosti, poučevanje pravil spletnega bontona ter opozarjanje učencev na najpogostejša spletna tveganja in nevarnosti. Pri tem so ključnega pomena sistematično učenje, ponavljanje vsebin ter uporaba praktičnih primerov, saj učenci na ta način lažje razumejo pomen varnega ravnanja na spletu (Walsh idr., 2022; Livingstone idr., 2012).

Avtorji poudarjajo tudi pomembno vlogo staršev pri varni uporabi interneta. Starši so tisti, ki postavljajo pravila uporabe interneta v domačem okolju, nadzorujejo uporabo digitalnih naprav ter določajo časovne omejitve uporabe. Poleg nadzora pa je izrednega pomena tudi odnos med starši in otrokom, ki mora temeljiti na zaupanju, pogovoru ter občutku varnosti in sprejetosti. Otrok mora vedeti, da se lahko v primeru spletnega nasilja, zlorabe ali drugih neprijetnih izkušenj obrne na odraslo osebo ter ji zaupa svoje težave (Moreno, 2013; Livingstone & Smith, 2014).

Za uspešno preprečevanje spletnih zlorab in tveganj je zelo pomembno sodelovanje med šolo in starši. Učinkovito sodelovanje vključuje skupno postavljanje pravil, izmenjavo informacij ter nudenje podpore otroku tako doma kot tudi v šolskem okolju. Takšno sodelovanje zmanjšuje tveganje za spletne zlorabe ter povečuje občutek varnosti pri otroku (Walsh idr., 2022; Moreno, 2013).

Pomembno je tudi, da se učenje spletne varnosti začne že v zgodnjem obdobju šolanja. Učenje mora biti postopno in prilagojeno starosti ter sposobnostim otrok. Posebno pozornost je treba nameniti učencem s posebnimi potrebami, saj lahko zaradi svojih značilnosti potrebujejo dodatno podporo, prilagoditve in več ponavljanja pri učenju pravil varne rabe interneta (Gcaza & Thomson, 2025; Livingstone idr., 2012).

Za varno uporabo interneta torej ni odgovoren zgolj otrok, temveč imajo pomembno vlogo tudi starši, učitelji, šola in drugi odrasli. Prav znanje, podpora odraslih in medsebojno sodelovanje pomembno prispevajo k večji varnosti otrok v digitalnem okolju.

2.6 Spletna varnost pri učencih s posebnimi potrebami

Učenci s posebnimi potrebami, ki so vključeni v osnovnošolsko izobraževanje z nižjim izobrazbenim standardom uporabljajo splet in različne digitalne naprave kot so telefoni, tablice, računalnik in prenosnik ravno tako kot učenci, ki obiskujejo redni program osnovne šole. Internet jim omogoča komunikacijo in interakcijo z ostalimi osebami, uporabljajo ga za učenje in zabavo, ter za socialno vključevanje preko različnih aplikacij in pridobivanje novih informacij. V današnjem času ima digitalna tehnologija lahko za učence s posebnimi potrebami veliko pozitivnih učinkov, saj jim omogoča lažjo komunikacijo, večjo samostojnost in dostop do različnih vsebin. Vendar pa se je potrebno zavedati, da kljub številnim prednostim pa internet in uporaba spleta prinaša tudi različna tveganja in nevarnosti (Livingstone idr., 2012; Moreno, 2013).

Učenci s posebnimi potrebami pogosto težje prepoznavajo nevarne situacije na spletu in težje presojujejo posledice svojih dejanj in imajo manj razvito kritično mišljenje pri uporabi digitalnih vsebin. Zaradi svojih značilnosti so pogosto bolj zaupljivi, impulzivni in imajo izrazito potrebo po sprejetosti, zaradi česar pa lahko tudi hitreje postanejo žrtve spletnih zlorab, manipulacije ali spletnega nasilja (Gcaza & Thomson, 2025; Witsenboer idr., 2022).

Učenci s posebnimi potrebami potrebujejo prilagojeno učenje, kar vključuje tudi učenje o varni uporabi interneta. Pri učenju potrebujejo konkretna navodila, veliko ponavljanja ter različne oblike vizualne podpore, saj si abstraktne pojme pogosto težje predstavljajo. Pomembni so tudi praktični primeri iz njihovega vsakdanjega življenja, saj preko konkretnih situacij lažje razumejo pomen pravil varne rabe interneta. Pravila morajo biti kratka, jasna, razumljiva in večkrat ponovljena, saj se učenci na ta način lažje učijo varnega vedenja na spletu (Walsh idr., 2022; Moreno, 2013).

Internet in digitalna tehnologija učencem s posebnimi potrebami omogočata tudi večjo socialno vključenost ter razvoj samostojnosti. S pomočjo različnih digitalnih orodij lahko učenci lažje komunicirajo z vrstniki, sodelujejo pri šolskem delu ter dostopajo do informacij in vsebin, ki so jim prilagojene. Digitalna vključenost je pomembna, saj učencem omogoča aktivnejše sodelovanje v sodobni družbi in prispeva k večji samostojnosti pri vsakodnevnem življenju (UNESCO; Vehovar idr., 2025).

Učenci s posebnimi potrebami lahko zaradi svojih značilnosti hitreje postanejo žrtve manipulacije, spletnega nasilja in drugih oblik spletnih zlorab, saj pogosto težje prepoznajo nevarne namene drugih uporabnikov interneta (Sharples idr.; Chadwick).

Še posebej pomembno vlogo pri učencih s posebnimi potrebami imajo starši, učitelji in drugi strokovni delavci. Otrokom nudijo več podpore, več nadzora ter pomoč pri razlagi različnih situacij, ki jih sami pogosto težje razumejo. Učenci s posebnimi potrebami potrebujejo dodatno usmerjanje pri uporabi interneta, saj težje presojujejo nevarnosti in posledice svojih dejanj na spletu. Zato je pomembno, da odrasli učence sproti opozarjajo na morebitna tveganja, jim pomagajo razumeti pravila varne uporabe interneta ter jih učijo ustreznega ravnanja v nevarnih situacijah (Moreno, 2013; Livingstone & Smith, 2014).

Pomembno vlogo ima tudi sodelovanje med šolo in starši. Učenci potrebujejo enotna pravila, podporo in občutek varnosti tako doma kot tudi v šolskem okolju. Sodelovanje med starši, učitelji in drugimi strokovnimi delavci omogoča boljše

razumevanje otrokovih težav ter učinkovitejše učenje varne rabe interneta. Učenci s posebnimi potrebami pogosto potrebujejo stalno podporo in več ponavljanja, zato je skupno delovanje odraslih ključnega pomena za njihovo varnost in uspešno vključevanje v digitalno okolje (Vehovar idr., 2025).

V Sloveniji je področje digitalne pismenosti in spletne varnosti vključeno tudi v učne načrte za učence s posebnimi potrebami. V učnem načrtu za izbirni predmet računalništvo v programu NIS so med pomembnimi cilji navedeni varna raba interneta, zaščita osebnih podatkov, ustvarjanje varnih gesel, odgovorno komuniciranje ter prepoznavanje spletnega nasilja in drugih spletnih tveganj. Učni načrt poudarja tudi pomen kritičnega vrednotenja informacij, digitalne identitete in odgovorne uporabe digitalnih tehnologij. Pomemben poudarek učnega načrta je tudi prilagojeno poučevanje učencev s posebnimi potrebami. Učni načrt izpostavlja individualizacijo, uporabo konkretnih primerov, postopnost učenja, ponavljanje ter uporabo praktičnih dejavnosti pri učenju digitalnih vsebin (Zavod RS za šolstvo, 2020 in 2023).

Raziskav na področju spletne varnosti pri učencih s posebnimi potrebami je malo, zato nimamo dovolj podatkov in raziskovalnih ugotovitev. Zelo pomembno je raziskovati stopnjo znanja učencev in preverjati njihovo poznavanje pravil varne rabe interneta, saj lahko le na podlagi rezultatov razumemo njihove potrebe in morebitne težave pri uporabi interneta. Rezultati raziskava lahko pomagajo šolam, učiteljem in drugim pri načrtovanju preventivnih dejavnosti ter prilagajanju načinov poučevanja spletne varnosti učencem s posebnimi potrebami. Pomembni so tudi pri oblikovanju ustrezne podpore in pomoči pri varni uporabi interneta (Walsh idr., 2022; Gcaza & Thomson, 2025; Vehovar idr., 2025).

Učenci s posebnimi potrebami zaradi svojih značilnosti potrebujejo dodatno podporo in prilagojeno poučevanje vsebin s področja spletne varnosti. Potrebujejo več ponavljanja pravil varne rabe interneta ter konkretne primere iz vsakdanjega življenja. Ker težje prepoznavajo nevarnosti in posledice svojih dejanj na spletu, imajo starši, učitelji in drugi strokovni delavci zelo pomembno vlogo pri učenju varnega vedenja na internetu. Ključnega pomena so zgodnje učenje, konkretni primeri, jasna pravila in stalna podpora odraslih.

Spletna varnost učencem omogoča varnejšo uporabo interneta, večjo samostojnost ter boljše vključevanje v digitalno družbo. Pomembno je, da učence sistematično učimo varne in odgovorne uporabe interneta ter jim nudimo pomoč in podporo tam, kjer jo potrebujejo. Na takšen način lahko zmanjšamo tveganje za spletne zlorabe in spletno nasilje ter učencem omogočimo varnejše in bolj pozitivne izkušnje pri uporabi spleta.

2 EMPIRIČNI DEL

V raziskovalni nalogi smo uporabili deskriptivno metodo raziskovanja. S pomočjo deskriptivne metode smo opisovali in proučevali področje spletne varnosti ter varne uporabe interneta pri učencih s posebnimi potrebami. Pri izdelavi teoretičnega dela smo uporabili domačo in tujo strokovno literaturo, znanstvene članke, spletne vire ter učne načrte, povezane s področjem digitalne pismenosti in spletne varnosti.

Za empirični del raziskave smo uporabili anketni vprašalnik, s katerim smo želeli ugotoviti, kako učenci poznajo osnovna pravila varne uporabe interneta, kako reagirajo v različnih spletnih situacijah ter kakšne izkušnje imajo pri uporabi spleta. Vprašalnik je bil prilagojen učencem s posebnimi potrebami, zato so bila vprašanja kratka, jasna in konkretna. Uporabljena so bila vprašanja zaprtega tipa, pri katerih so učenci izbirali med ponujenimi odgovori.

Rezultate raziskave smo prikazali s pomočjo grafov in opisne interpretacije rezultatov. Dobljene rezultate smo med seboj primerjali ter jih povezali z ugotovitvami različnih avtorjev in raziskovalcev s področja spletne varnosti in digitalne pismenosti.

3.1 Raziskovalna metoda in instrument

V raziskavi smo uporabili kvantitativno raziskovalno metodo - anketo. Anketa je bila izvedena v spletni obliki. Vprašalnik je bil prilagojen učencem s posebnimi potrebami, zato so bila vprašanja kratka, jasna in večinoma zaprtega tipa.

V anketi je sodelovalo 29 oseb, starih od 7 do 16 let. Zbrane podatke smo analizirali s pomočjo odstotkov, ki smo jih prikazali v obliki tabel in grafov.

3.2 Raziskovalni vzorec

V raziskavo smo vključili 29 učencev osnovne šole s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom. Učenci so bili stari od 7 do 16 let. Največ sodelujočih učencev je bilo iz starostne skupine 13–16 let, in sicer 17 učencev oziroma 61 % . Starostno skupino 10–12 let je predstavljalo 7 učencev oziroma 25 %, najmanj pa je bilo učencev, starih 7–9 let, in sicer 4 učenci oziroma 14 %.

Glede na razred je največ učencev obiskovalo 7.–9. razred oziroma tretje vzgojno-izobraževalno obdobje. Takšnih učencev je bilo 16 oziroma 57 % . V skupini 4.–6. razreda je bilo 8 učencev oziroma 29 %, v skupini 1.–3. razreda pa 4 učenci oziroma 14 %. Pri posameznih vprašanjih je bilo število veljavnih odgovorov nekoliko različno, zato so rezultati interpretirani glede na veljavne odgovore pri posameznem vprašanju.

3.3 Postopek zbiranja podatkov

Podatke smo zbrali v elektronski obliki preko anketnega vprašalnika 1KA (Arnes.si). Anketirance smo pred izpolnjevanjem seznanili z anonimnostjo ankete in jim pojasnili, da bodo podatki uporabljeni izključno v raziskovalne namene. Izpolnjevanje je trajalo približno 20 minut.

3.4 Obdelava podatkov

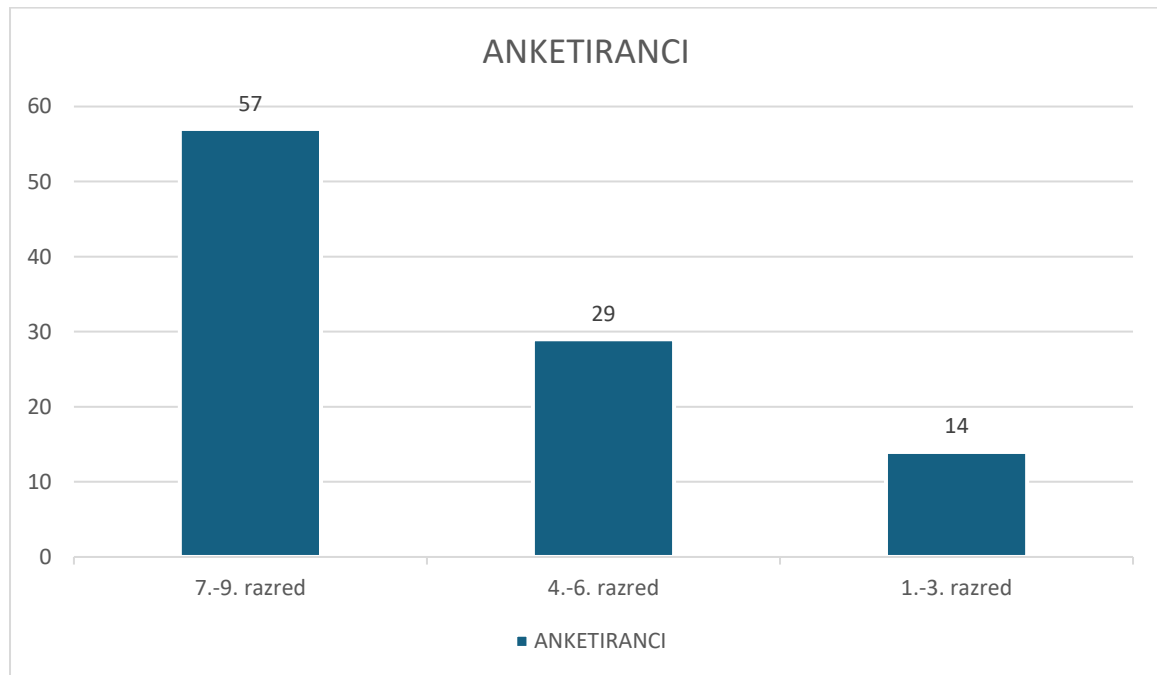
Podatke, pridobljene z anketnim vprašalnikom, smo obdelali s pomočjo opisne statistike. Rezultate smo prikazali v obliki grafov, tabel in opisnih interpretacij. Pri analizi podatkov smo uporabili odstotke posameznih odgovorov, s katerimi smo predstavili odgovore anketiranih učencev. Dobljene rezultate smo med seboj primerjali ter jih povezali z ugotovitvami strokovne literature in raziskav s področja spletne varnosti ter digitalne pismenosti.

3.5 Etični vidik raziskave

Raziskava je bila izvedena ob upoštevanju etičnih načel raziskovanja. Sodelovanje udeležencev v anketi je bilo prostovoljno. Pred začetkom so starši in skrbniki prejeli soglasja, vsi udeleženci so bili obveščeni o ciljih raziskave ter o namenu uporabe zbranih podatkov. Anketa je potekala anonimno, zato v nalogi ne navajamo šol, iz katerih prihajajo sodelujoči učenci.

3 REZULTATI RAZISKAVE

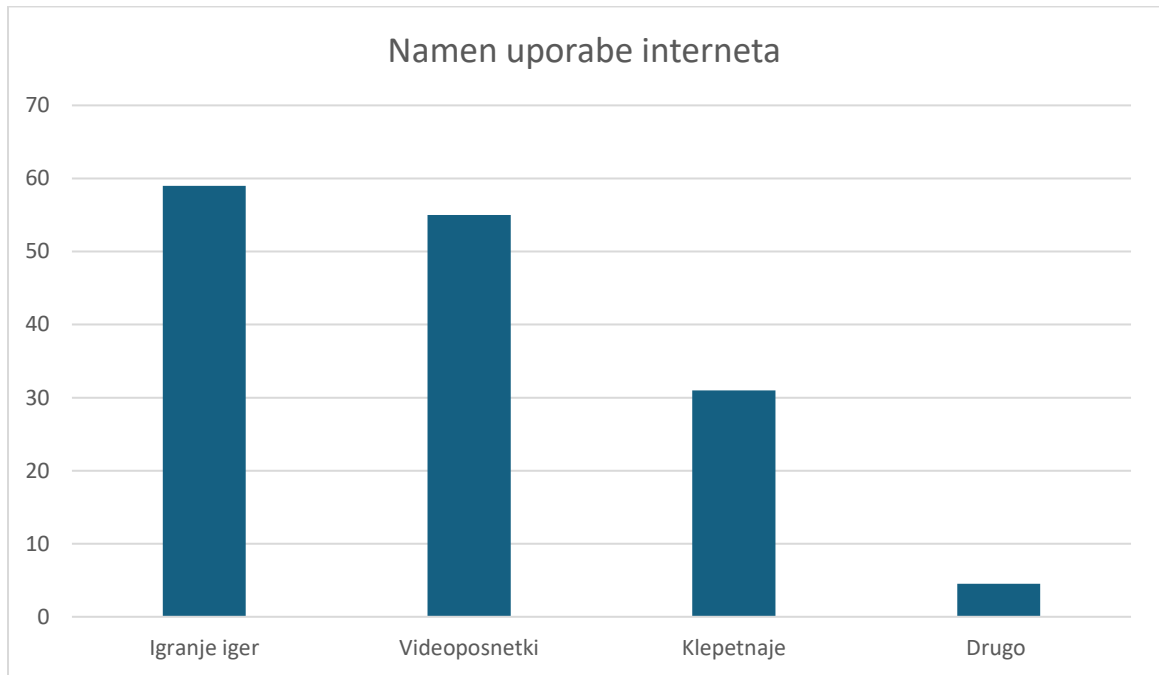
V raziskavi je sodelovalo 29 učencev osnovne šole s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom. V raziskavo so bili vključeni učenci druge in tretje triade osnovne šole. Starost učencev je bila med 7 in 16 let. Največ sodelujočih učencev je bilo starih med 13 in 16 let, najmanj pa med 7 in 9 let.

Slika 1 Anketiranci

Rezultati kažejo, da je bila večina anketiranih učencev iz višjih razredov osnovne šole, kar pomeni, da imajo učenci že precej izkušenj z uporabo interneta in digitalnih naprav.

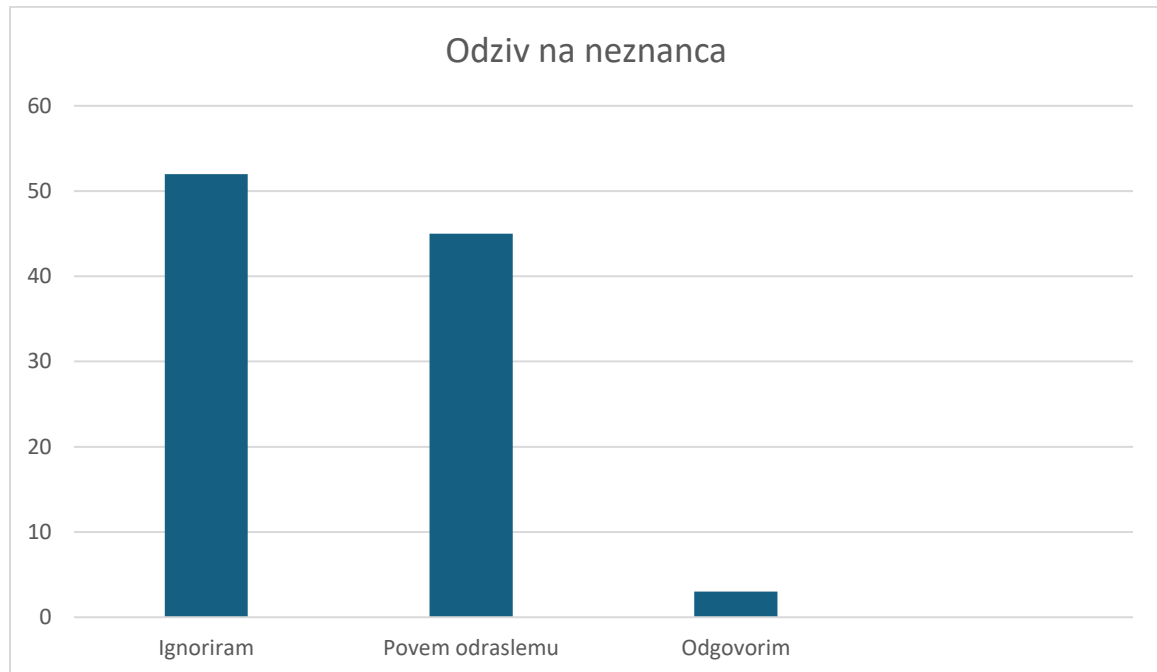
Iz grafa je razvidno, da največ učencev porablja interneta za igranje iger in gledanje videoposnetkov. Igranje iger je označilo kar 17 učencev oziroma 59%, gledanje videoposnetkov pa 16 učencev, oziroma 55%. Klepetanje je označilo 9 učencev oziroma 31%. Trije učenci pa so izbrali odgovor drugo, pri čemer so navedli učenje in spremljanje novic.

Slika 2 Namen uporabe interneta.

Iz rezultatov vidimo, da anketiranci internet uporabljajo predvsem za prostočasne dejavnosti, vendar se pojavlja tudi uporaba za učenje. To potrjuje, da je internet prisoten tako v zabavnem kot tudi v izobraževalnem kontekstu.

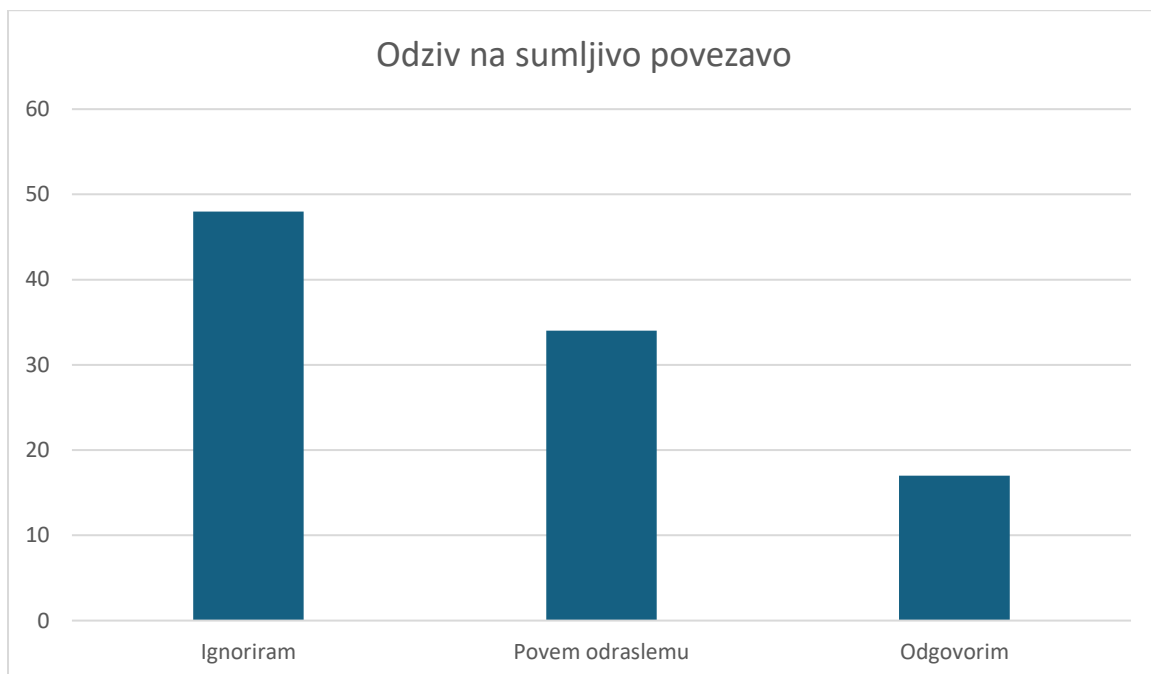
Z preprostimi vprašanji smo preverjali prepoznavanje varnega ravnanja v spletnih situacijah. Anketiranci so pri vprašanju, kaj bi storili, če bi jih neznanec vprašal, kje živijo, je kar 14 oseb oziroma 52% anketirancev odgovorilo, da bi neznanca ignorirali, 13 učencev, oziroma 45% pa bi povedali odrasli osebi. Samo 1 oseba kar predstavlja 3% bi pa neznanecu odgovoril. To kaže, da kar velika večina anketirancev prepozna in upošteva eno izmed najpomembnejših pravil, da neznanecu na spletu ni varno razkrivati osebnih podatkov.

Slika 3: Odziv na neznanca

Rezultati kažejo, da večina učencev prepoznava nevarnost komunikacije z neznanci na spletu in bi ravnala varno. Kljub temu pa manjši delež učencev še vedno ne prepoznava popolnoma nevarnosti razkrivanja osebnih podatkov neznanim osebam na internetu.

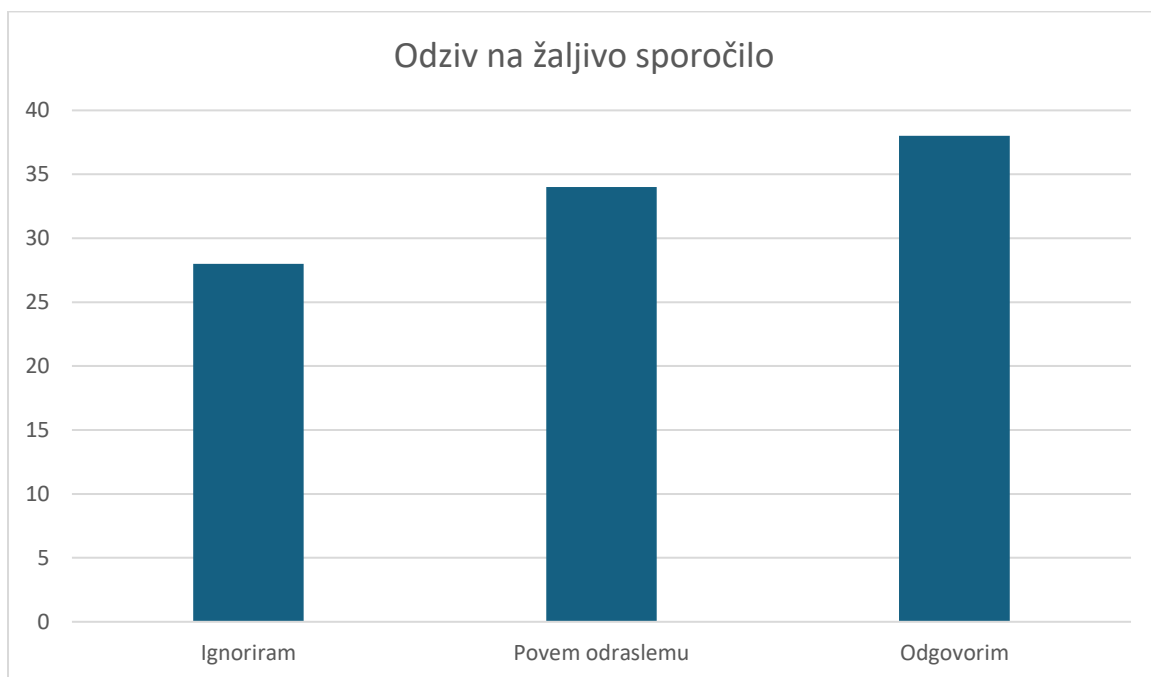
Pri vprašanju o sporočilu »Klikni tukaj za nagrado« oziroma a sumljivo sporočilo je 14 anketirancev oziroma 48 % odgovorilo, da bi sporočilo ignorirali, 10 anketirancev oziroma 34 % pa bi vprašalo odraslo osebo. Pet anketirancev oziroma 17 % bi na povezavo kliknilo.

Slika 4: Odziv na sumljivo povezavo

Rezultat kaže, da večina anketirancev prepozna nevarnost sumljivih povezav, vendar še vedno velik delež anketirancev, ki bi povezavo kliknili, opozarja na potrebo po dodatnem učenju o spletnih prevarah.

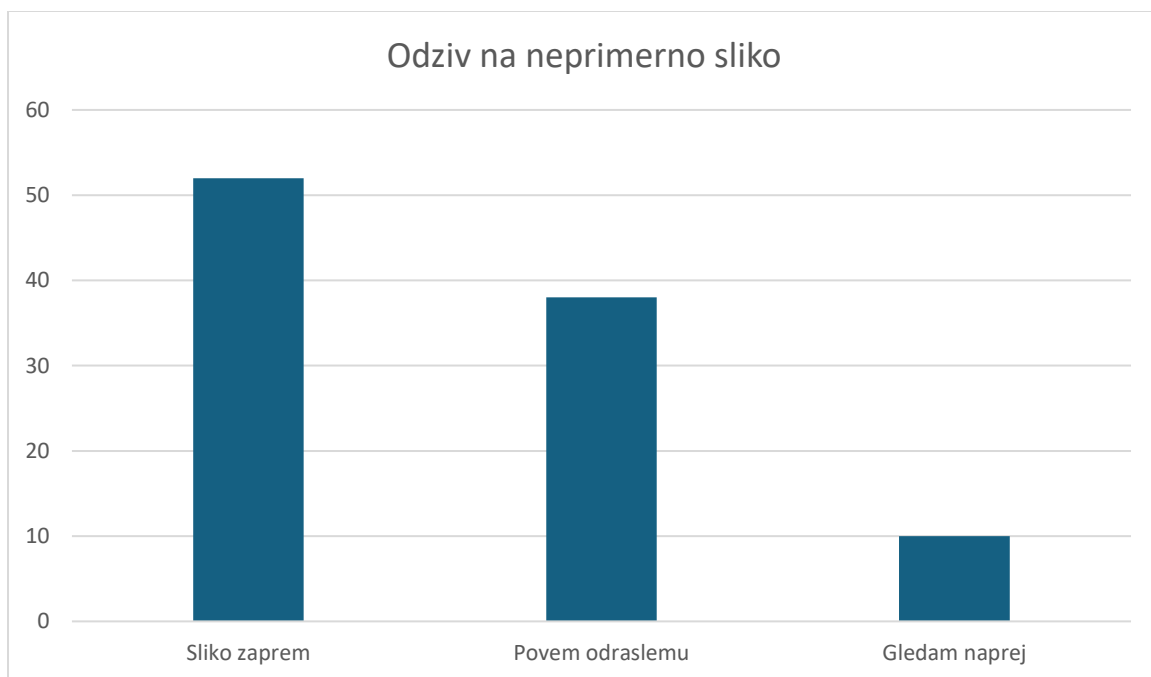
Pri vprašanju, kako bi ravnali ob žaljivem sporočilu, je 38 % učencev odgovorilo, da bi odgovorili nazaj. 34 % učencev bi o tem povedalo odrasli osebi, Pri vprašanju, kako bi ravnali ob žaljivem sporočilu, je 38 % učencev odgovorilo, da bi odgovorili nazaj. 34 % učencev bi o tem povedalo odrasli osebi, 28 % učencev pa bi sporočilo ignoriralo. 28 % učencev pa bi sporočilo ignoriralo.

Slika 5: Odziv na žaljivo sporočilo

Rezultati kažejo, da učenci pogosto reagirajo impulzivno in ne izberejo vedno najvarnejšega načina odziva. Del učencev se ob težavi obrne na odraslo osebo, kar kaže na pomembno vlogo odraslih pri učenju varnega ravnanja na spletu.

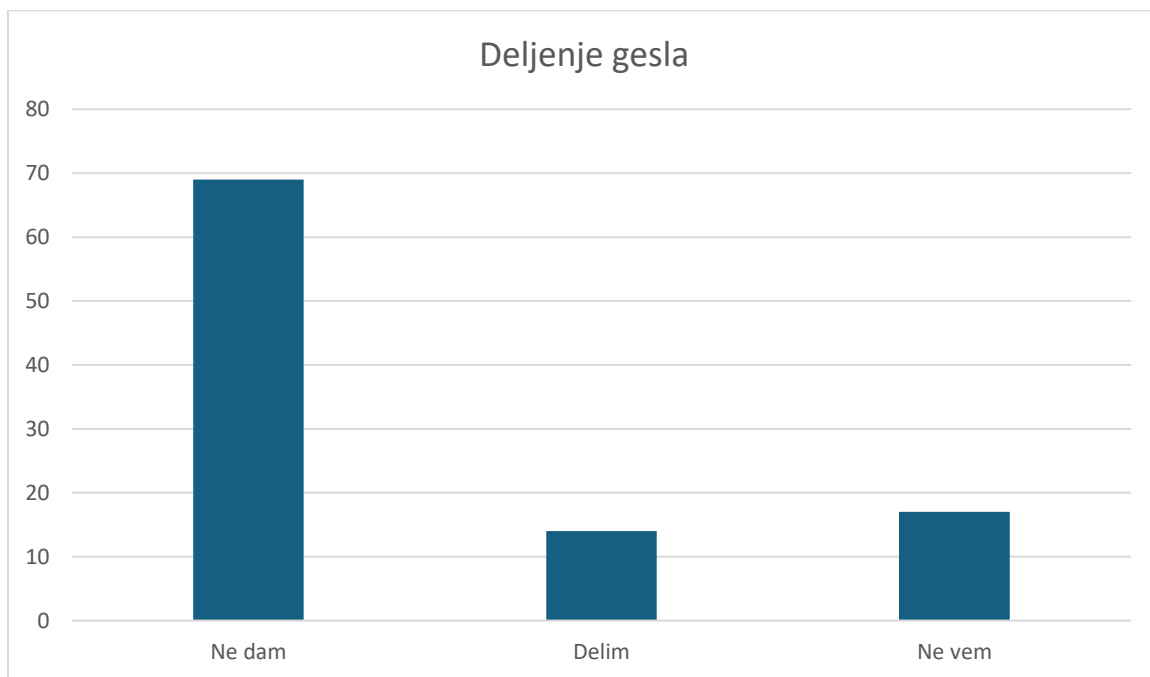
Na vprašanje, kako bi ravnali, če bi prejeli neprijetno sliko, je 52 % učencev odgovorilo, da bi sliko zaprli. 38 % učencev bi o tem povedalo odrasli osebi, 10 % učencev pa bi sliko gledalo naprej.

Slika 6: Odziv na neprimerno sliko

Rezultati kažejo, da večina učencev zna ustrezno reagirati ob neprimernih vsebinah, vendar manjši delež učencev še vedno ne prepozna popolnoma nevarnosti in neprimernosti takšnih vsebin.

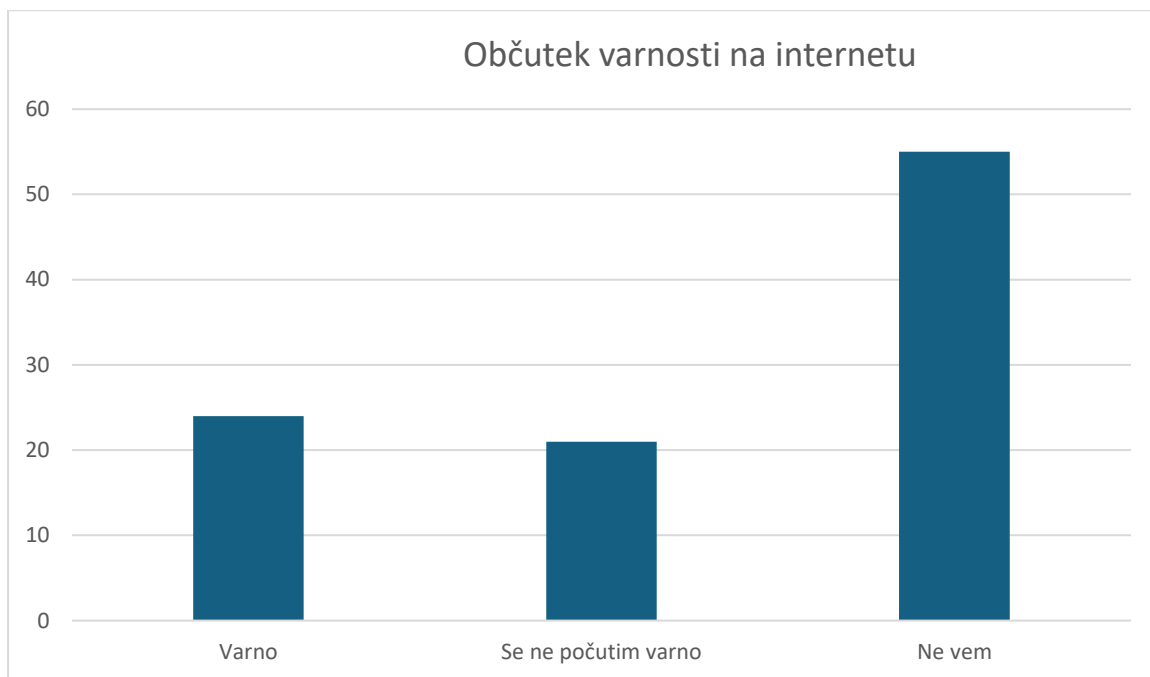
Pri vprašanju o deljenju svojega gesla je večina učencev odgovorila, da svojega gesla ne bi delili s prijateljem, to je označilo 20 učencev, kar predstavlja 69%. 14% učencev, kar predstavlja 4 učence pa bi geslo delili, pet učencev oziroma 17% pa ne ve, kako ravnati v takšni situaciji.

Slika 7: Deljenje gesla

Rezultati kažejo, da večina učencev razume pomen varovanja gesel in se zaveda, da gesel ne smejo deliti z drugimi osebami. Kljub temu pa je zaskrbljujoče, da bi del učencev svoje geslo še vedno delil ali pa ne ve, kako bi ravnal v takšni situaciji. To kaže, da vsi učenci še nimajo dovolj razvitega razumevanja pomena spletne varnosti in zaščite osebnih podatkov, zato potrebujejo dodatno učenje in ponavljanje pravil varne rabe interneta.

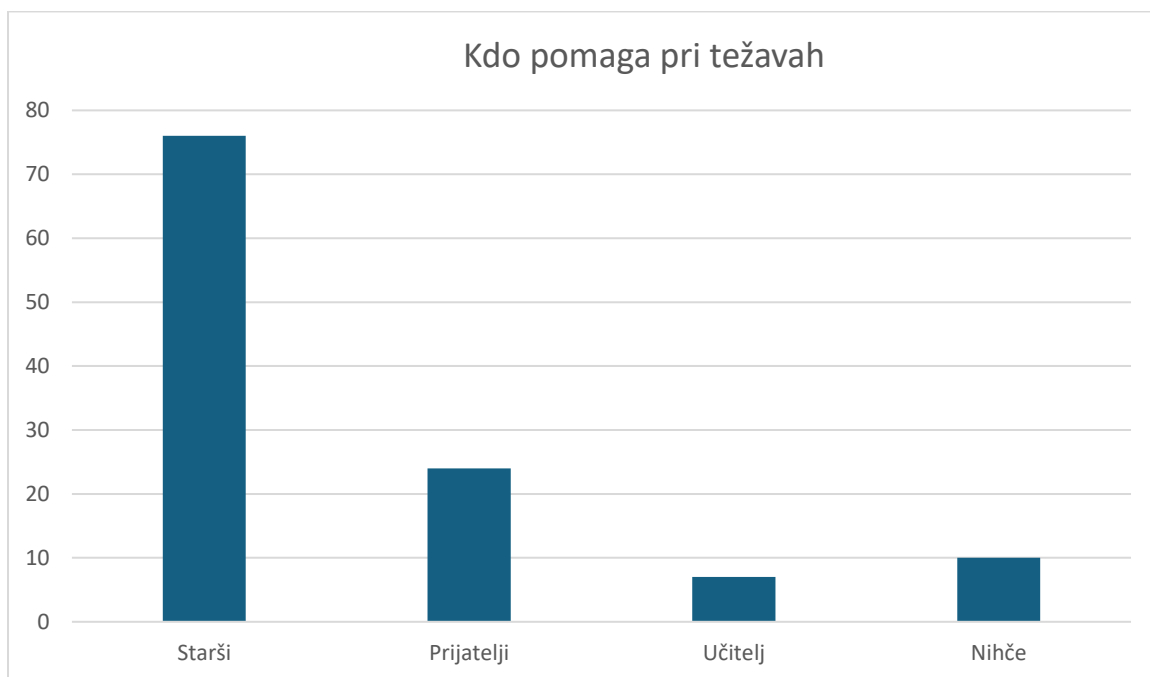
Na vprašanje ali se udeleženci počutijo varne na spletu, je največ anketirancev odgovorilo z »ne vem«. Kar 16 anketirancev, ki predstavlja 55% je izbralo tak odgovor. Sedem anketirancev oziroma 24% je odgovorilo da se na internetu počuti varno, šest učencev, kar predstavlja 21% pa se ne počuti varno.

Slika 8: Občutek varnosti na internetu

Rezultati kažejo, da se večina učencev ne zna jasno opredeliti glede občutka varnosti na internetu. Več kot polovica anketirancev je odgovorila z »ne vem«, kar lahko pomeni, da učenci nimajo dovolj razvitega razumevanja spletne varnosti ali pa svojih izkušenj na spletu ne znajo ustrezno oceniti. Manjši delež učencev se na internetu počuti varno, del učencev pa se ne počuti varno, kar kaže na prisotnost negotovosti in možnih neprijetnih izkušenj pri uporabi interneta.

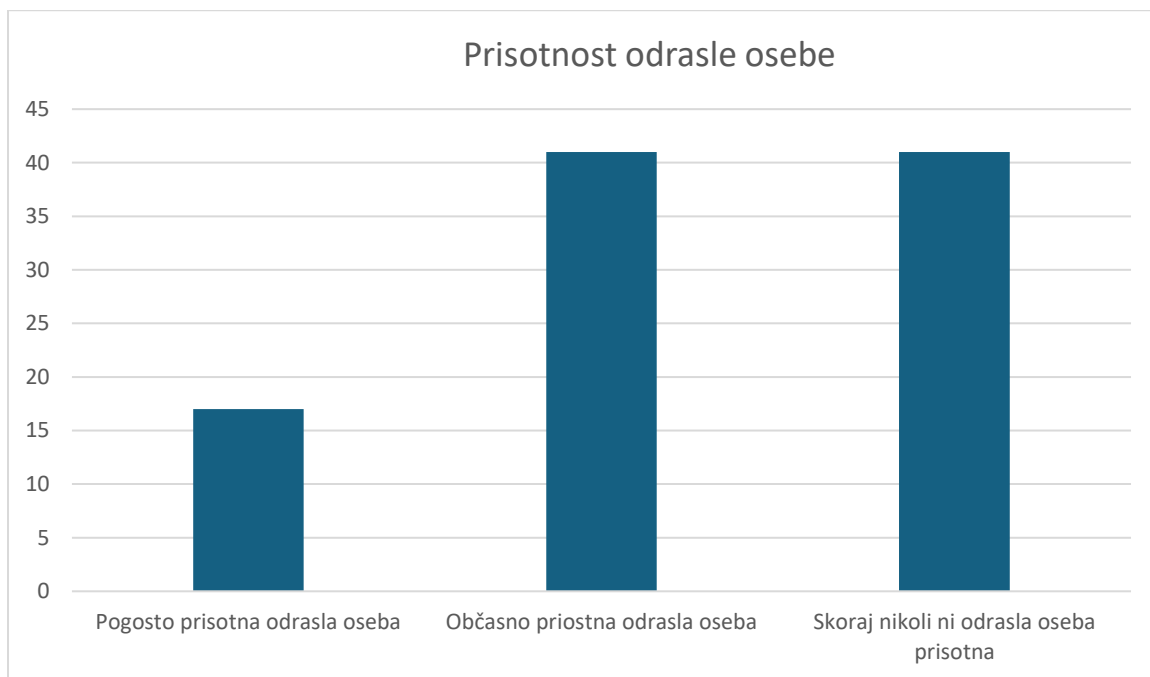
Pri vprašanju kdo anketirancem največ pomaga pri težavah, je največ oseb odgovorilo, da jim ob težavah na internetu pomagajo starši. Ta odgovor je izbralo kar 22 učencev, kar predstavlja 76%. Le sedem oseb kar predstavlja 24% bi se ob težavah obrnilo na prijatelja in le dve osebi, kar predstavlja 7% pa na učitelja. Tri osebe pa so odgovorile, da jim ne pomaga nihče.

Slika 9: Kdo mi pomaga pri težavah?

Rezultati kažejo, da so starši za učence najpomembnejši vir pomoči pri težavah na internetu. Večina učencev bi se ob spletnih težavah najprej obrnila na starše, kar kaže na pomembno vlogo družine pri učenju varne uporabe interneta in nudenju podpore otrokom.

Pri vprašanju, ali je med uporabo interneta zraven odrasla oseba, je 5 učencev oziroma 17 % odgovorilo, da je odrasla oseba pogosto prisotna. Dvanajst učencev oziroma 41 % je odgovorilo, da je odrasla oseba prisotna včasih, prav tako 12 učencev oziroma 41 % pa je odgovorilo, da odrasle osebe skoraj nikoli ni zraven.

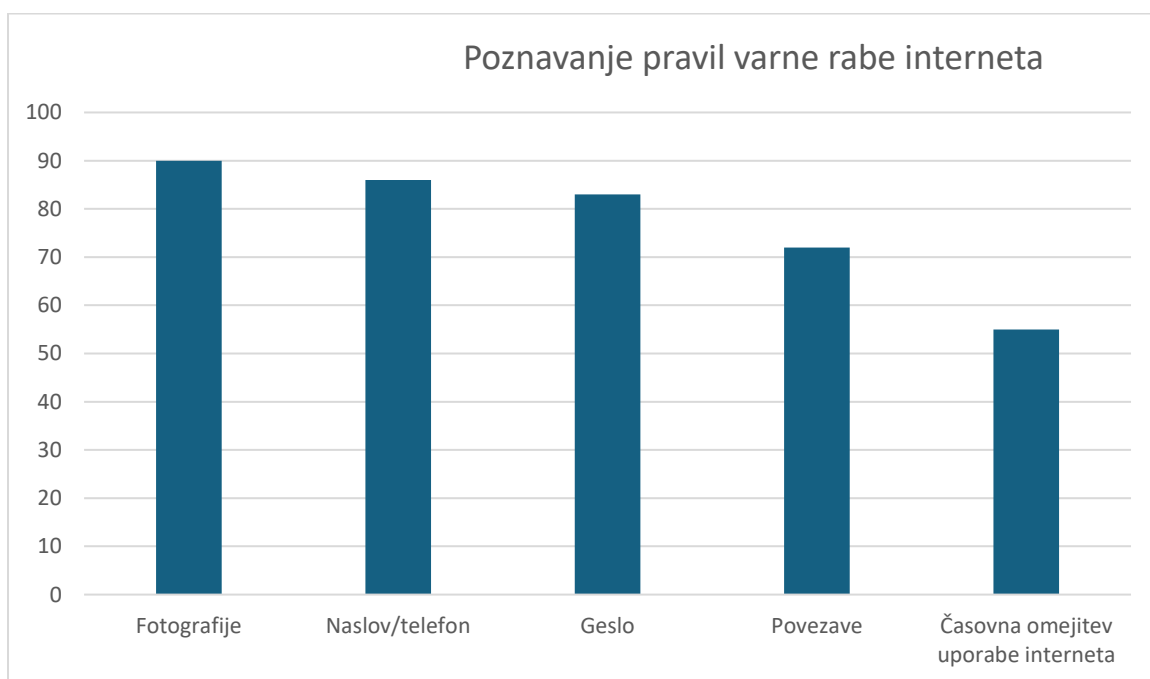
Slika 10: Prisotnost odrasle osebe

Ti rezultati kažejo, da večina učencev internet pogosto uporablja samostojno oziroma brez stalnega nadzora odraslih. To je pomembno, saj se s tem povečuje pomen njihovega lastnega znanja in sposobnosti prepoznavanja tveganj.

Na vprašanje, ali znajo blokirati osebo ali prijaviti težavo, je pritrdilno odgovorilo 18 učencev oziroma 69 % veljavnih odgovorov. Štirje učenci tega ne znajo, štirje pa ne vedo. Rezultat kaže, da večina učencev pozna osnovne možnosti zaščite, vendar skoraj tretjina učencev pri tem še potrebuje dodatno podporo.

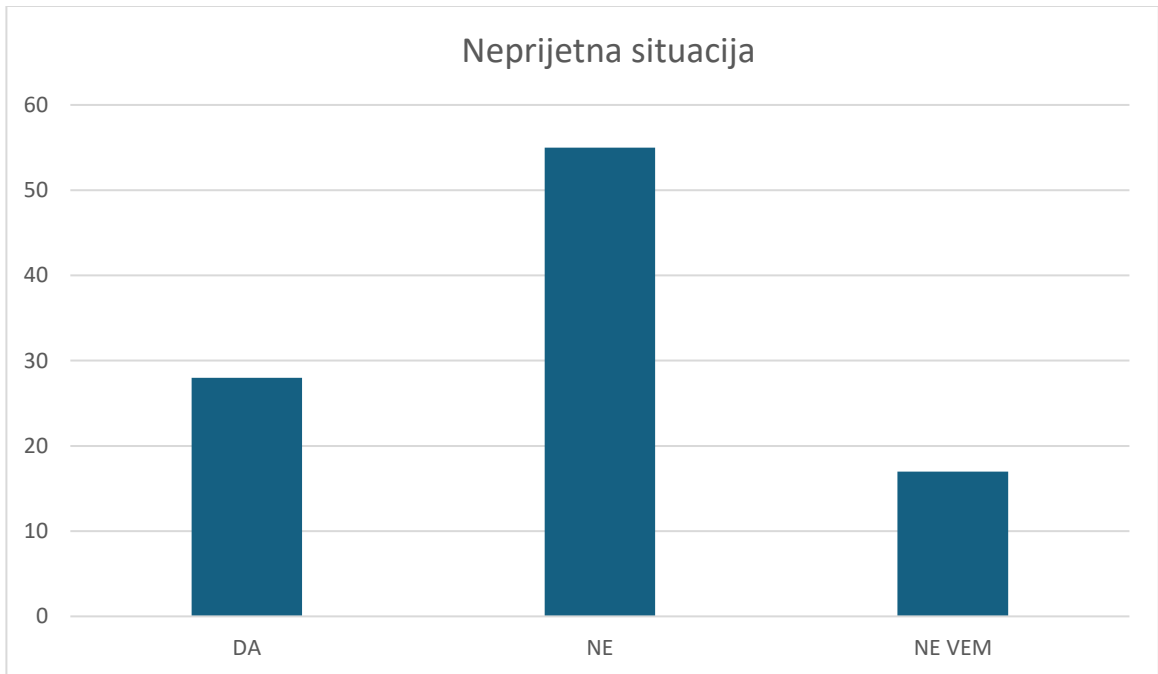
Na trditev »Preden nekaj objavim, premislim« je 20 učencev oziroma 69 % odgovorilo pritrdilno. Pet učencev oziroma 17 % pred objavo ne premisli, štirje učenci oziroma 14 % pa ne vedo. To kaže, da večina učencev razume pomen premisleka pred objavo, vendar se tudi na tem področju kaže potreba po utrjevanju odgovornega ravnanja.

Pri vprašanju o poznavanju pravil varne rabe interneta rezultati kažejo, da učenci najbolj poznajo pravila o ne pošiljanju svojih fotografij neznancem (90%), ter razkrivanju osebnih podatkov kot sta domač naslov in telefonska števila (86%). Večina anketirancev ve, da gesla ne smejo deliti z drugimi (83%). Nižja stopnja poznavanja pravil o varni rabi interneta pa se kaže predvsem pri o varni uporabi povezav in o odgovorni uporabi internate. Enaindvajset učencev oziroma 72 % je odgovorilo, da ni varno klikniti na vsako povezavo. Pravilo, da je pred prenosom vsebin potrebno vprašati odraslo osebo, prepozna 20 učencev oziroma 69 %. Najslabše pa učenci prepoznavajo pravilo o časovni omejitvi uporabe interneta, saj je pravilno odgovorilo 16 učencev oziroma 55 %.

Slika 11: Poznavanje pravil varne rabe interneta

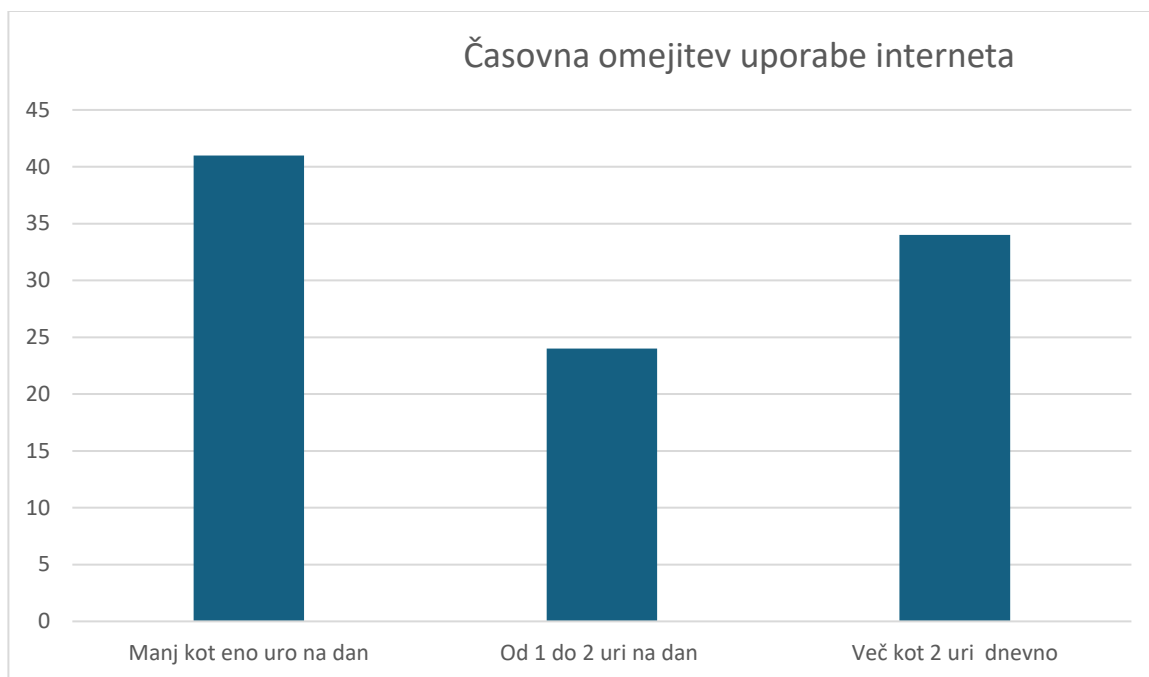
Na vprašanje, ali se jim je že zgodilo kaj neprijetnega na internetu, je 8 učencev oziroma 28 % odgovorilo pritrdilno. Šestnajst učencev oziroma 55 % je odgovorilo, da se jim to še ni zgodilo, 5 učencev oziroma 17 % pa ne ve.

Slika 12: Neprijetna situacija na internetu

Podatek, da je skoraj tretjina učencev že doživela nekaj neprijetnega na internetu, potrjuje pomen preventivnega dela in učenja varne rabe interneta. Odgovor »ne vem« pa lahko kaže tudi na to, da nekateri učenci določenih spletnih situacij ne prepoznajo kot neprijetnih ali tveganih.

Manj kot eno uro na dan internet uporablja 12 učencev oziroma 41 %. Od 1 do 2 uri dnevno internet uporablja 7 učencev oziroma 24 %, več kot 2 uri dnevno pa 10 učencev oziroma 34 %.

Slika 13: Časovna omejitev uporabe interneta

Rezultati kažejo, da večina učencev internet uporablja vsakodnevno, pri čemer tretjina učencev internet uporablja več kot dve uri na dan. To potrjuje, da je internet pomemben del njihovega vsakdana in da je znanje o varni uporabi nujno.

5. RAZPRAVA

Rezultati anketnega vprašalnika kažejo, da učenci v veliki meri poznajo osnovna pravila varne uporabe interneta. Najbolje poznajo pravila, ki so povezana z varovanjem osebnih podatkov, deljenjem svojih fotografij in deljenjem gesel. Visok delež odgovorov pri vprašanjih o deljenju fotografij, naslova, telefonske številke ter gesla kaže, da so učenci na teh področjih že dobro ozaveščeni in da ta pravila upoštevajo pri vsakodnevni uporabi interneta.

Rezultati raziskave pa kažejo tudi področja, na katerih bo potrebno še veliko dela. Raziskava je pokazala, da je njihovo znanje šibkejše predvsem pri pravilih, ki so povezana z varnimi gesli, sumljivimi povezavami, odzivanjem na žaljiva sporočila in časovno omejitvijo uporabe interneta. Rezultati potrjujejo ugotovitve Witsenboer idr. (2022), ki so ugotovili, da otroci lahko poznajo določena pravila, vendar jih v konkretnih situacijah ne znajo vedno ustrezno uporabiti zaradi pomanjkanja življenjskih izkušenj.

Rezultati raziskave kažejo tudi, da poznavanje osnovnih pravil še ne pomeni razvite digitalne pismenosti. Učenci lahko določena pravila poznajo na teoretični ravni, vendar jih v konkretnih spletnih situacijah ne uporabijo vedno ustrezno. To potrjujejo tudi ugotovitve Livingstone idr. (2012), ki poudarjajo, da digitalna pismenost vključuje tudi kritično presojo, odgovorno ravnanje in sposobnost varnega odločanja pri uporabi digitalnih tehnologij.

Zelo pomembna ugotovitev raziskave je tudi to, da učenci pogosto ne vedo, komu lahko povedo, če imajo težavo na spletu, in da v konkretni situaciji ne izberejo vedno najvarnejšega odziva. To je pokazalo vprašanje, ki je preverjalo odziv na žaljivo sporočilo, kjer je kar 37 % učencev odgovorilo, da bi odgovorili nazaj, kar kaže na impulzivno vedenje učencev. To se povezuje z ugotovitvami raziskave Gcaza in Thomson (2025), ki poudarjata, da se otroci zaradi svojih razvojnih značilnosti ter zaradi pomanjkanja izkušenj in še nerazvite kritične presoje pogosto odzivajo impulzivno ter potrebujejo sistematično učenje varnega ravnanja na spletu.

Rezultati potrjujejo tudi pomembno vlogo odraslih. Večina učencev bi se ob težavah obrnila na starše, medtem ko je učitelja navedel zelo majhen delež učencev. To kaže, da so starši za učence najpomembnejši vir pomoči pri spletnih težavah. Hkrati pa nizka izbira učiteljev nakazuje, da bi bilo v šolskem prostoru smiselno dodatno okrepiti zaupanje učencev do učiteljev na področju spletne varnosti. Moreno (2013) poudarja,

da imajo pri učenju spletne varnosti pomembno vlogo tako starši kot učitelji, zato je sodelovanje med šolo in družino ključnega pomena.

Rezultati raziskave dodatno potrjujejo pomen preventivnega delovanja v šolskem prostoru. Učenci s posebnimi potrebami potrebujejo sistematično, postopno in prilagojeno učenje spletne varnosti, ki vključuje konkretne primere, ponavljanje ter praktične dejavnosti. Pomembno je, da se vsebine spletne varnosti vključujejo v vsakodnevno delo z učenci, saj lahko le na takšen način razvijajo varne navade pri uporabi interneta.

Zanimiv je tudi podatek, da se več kot polovica učencev na internetu ne zna jasno opredeliti glede občutka varnosti. Kar 55 % učencev je pri trditvi »Na internetu se počutim varno« odgovorilo z »ne vem«. To lahko pomeni, da učenci nimajo dovolj razvitega razumevanja, kaj spletna varnost sploh pomeni, ali pa svojih izkušenj ne znajo jasno oceniti. Ta ugotovitev je pomembna, saj kaže, da samo poznavanje posameznih pravil še ne pomeni celostnega razumevanja spletne varnosti.

Rezultati raziskave se ujemajo z ugotovitvami Walsh idr. (2022), ki poudarjajo, da mora biti izobraževanje o spletni varnosti sistematično, ponavljajoče in prilagojeno razvojni stopnji otrok. To je posebej pomembno pri učencih s posebnimi potrebami, ki potrebujejo jasna navodila, konkretne primere, ponavljanje in podporo odraslih.

Na podlagi rezultatov lahko ugotovimo, da učenci najboljše prepoznajo pravila, ki so konkretna in enostavna, na primer »gesla ne povemo« ali »ne pošiljamo fotografij neznancem«. Slabše pa se znajdejo pri situacijah, ki zahtevajo presojo, odločanje ali samoregulacijo, na primer odziv na žaljivo sporočilo, presoja sumljive povezave ali omejevanje časa uporabe interneta.

Pri interpretaciji rezultatov je potrebno upoštevati tudi omejitve raziskave. Raziskava je bila izvedena na manjšem vzorcu učencev s posebnimi potrebami, zato rezultatov ne moremo posploševati na celotno populacijo. Prav tako je potrebno upoštevati, da so nekateri učenci zaradi svojih posebnosti vprašanja lahko razumeli različno ali pa so pri izpolnjevanju vprašalnika potrebovali dodatno pomoč odrasle osebe.

6. SKLEP

Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti stopnjo prepoznavanja osnovnih pravil varne rabe interneta pri učencih, ki obiskujejo osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom. Na podlagi pridobljenih rezultatov je razvidno, da učenci v veliki meri poznajo nekatera osnovna pravila varne rabe interneta, predvsem so to tista, ki so povezana z varovanjem osebnih podatkov, fotografij in gesl.

Anketiranci najboljše prepoznajo pravila, da svojih fotografij ne pošiljamo neznancem, da na spletu ne razkrivamo svojih telefonskih števil in domačega naslova, ter da svojega gesla ne povedo nikomur. Nekoliko slabše pa je prepoznavanje področja, ki so povezana z oblikovanjem varnega gesla, s klikanjem na sumljive povezave pa tudi z odzivanjem na spletno nasilje (odgovorim na žaljivo sporočilo). Anketiranci pa tudi imajo nizke omejitve kar se tiče časovne uporabe interneta.

Opravljen raziskava je pokazala, da učenci kar precej poznajo osnovna pravila varne uporabe interneta, vendar pa jih v konkretnih situacijah nekoliko s težavo uporabijo na najvarnejši način. To nakazuje, da je pri poučevanju pomembno več pozornosti nameniti praktičnim primerom, situacijskemu učenju, veliko ponavljanja in veliko utrjevanje pravil spletne uporabe.

Ena izmed pomembnih ugotovitev raziskave je tudi to, da imajo pomembno vlogo odrasli pri spletni varnosti. To predvsem imajo pomembno vlogo starši. Anketiranci so navajali da bo težavah se najpogosteje obrnejo po pomoč k staršem. Predvidevamo lahko, da se na učitelje obračajo manj po pomoč, ker je uporaba telefonskih naprav v šoli prepovedana in imajo učenci več stika z elektronskimi napravami doma. Smiselno pa se zdi, a bi v šolskem prostoru dodatno spodbujali pogovor o spletni varnosti ter o krepitvi zaupanja učencev, da se lahko ob težavah obrnejo tudi na učitelje in druge strokovne delavce.

Raziskovalna naloga resnično prispeva k boljšemu razumevanju kako učenci poznajo osnovna pravila varne rabe. Rezultati nam lahko služijo kot izhodiščna točka za načrtovanje nadaljnjih dejavnosti, ki bi temeljila na preventivi in prilagajanje potrebam učencev v osnovnih šolah z nižjim izobrazbenim standardom. Informacije se nam zdijo ključnega pomena, saj so nam dala jasna izhodišča katera pravila učenci dobro poznajo in katera področja je potrebno dodatno utrditi, ponoviti, izobraziti.

Na podlagi rezultatov, ki smo jih dobili je razvidno, da bi bilo smiselno vključiti v šolske ure ali ure izvajanja razširjenega programa kratke, konkretne in ponavljajoče se aktivnosti, dejavnosti pri katerih bi lahko učenci vadili odzivanje na različne spletne situacije. Izkustveno učenje bi bilo temelj teh aktivnosti, kot so igre vlog, analiza slikovnega gradiva, uporaba socialnih zgodb. Ravno zaradi težav pri razumevanju abstraktnih konceptov bi morali biti primeri iz njihovega vsakdanjega življenja in povezani z njihovimi vsakodnevnimi izkušnjami, ki jih imajo na spletu (primeri kot so poznavanje lažnih profilov deljenje osebnih podatkov, odzivanje na neprimerne komentarje in podobno).

Ugotovitve raziskave bi bilo smiselno vključiti v letni delovni načrt šole in v medpredmetno povezovanje. Razvijanje digitalne pismenosti ter varne in odgovorne uporabe spleta namreč predstavlja dolgotrajen proces, ki zahteva načrtno, celostno in prilagojeno obravnavo glede na skupino. To ne prinaša le dodatnega znanja, temveč postaja temeljna življenjska veščina za varnejše, bolj samostojno uporabo spleta in brez strahu vključevanje v sodobno informacijsko komunikacijsko družbo.

7. VIRI IN LITERATURA

1. Adedayo, I. O. (2020). School-based cybersecurity education programme for schoolchildren in South Africa: A timely call from Bloemfontein. *Universal Journal of Educational Research*, 8(6), 2710–2716.
2. Children (MDPI). (2022). Online safety, digital risks and children's internet use. *Children*, 10(1), Article 1415. <https://doi.org/10.3390/children10011415>
3. Esfandiari, M., Rahmani, A. M., Sahafi, A., & Javadpour, A. (2025). Trends in digital technologies to address children's online safety education: A systematic scoping review. *Computers & Education: Artificial Intelligence*, 6, 100207. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2025.100207>
4. Fourie, E. (2020). Protecting children in the digital society. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 63, 100423. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcj.2020.100423>
5. Gcaza, N., & Thomson, K.-L. (2025). Factors contributing to the successful development of cyber safety education for foundation phase children: A systematic literature review. *Information & Computer Security*, 33(4), 499–519. <https://doi.org/10.1108/ICS-07-2024-0175>
6. Huddleston, J. (2023). Improving youth online safety without sacrificing privacy and free speech. *Cato Institute Policy Analysis*, 945, 1–22.
7. Jones, L. M., & Mitchell, K. J. (2016). Defining and measuring youth digital citizenship. *New Media & Society*, 18(9), 2063–2079. <https://doi.org/10.1177/1461444815577797>
8. Jones, L. M., Mitchell, K. J., & Walsh, W. A. (2014). A content analysis of youth internet safety programs: Are effective programs promoting behavior change? *Journal of Adolescent Health*, 54(1), 11–20. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2013.06.010>
9. Kimmons, R. (2020). Online safety. In *The K–12 educational technology handbook* (pp. 1–12). EdTech Books. https://edtechbooks.org/k12handbook/online_safety
10. Livingstone, S., & Smith, P. K. (2014). Annual research review: Harms experienced by child users of online and mobile technologies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(6), 635–654. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12197>

11. Moreno, M. A., Egan, K. G., Bare, K., Young, H. N., & Cox, E. D. (2013). Internet safety education for youth: Stakeholder perspectives. *BMC Public Health*, 13, Article 543. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-543>
12. New America. (2024). Age verification: The complicated effort to protect youth online. New America Foundation.
13. O'Higgins Norman, J., et al. (2024). The FUSE anti-bullying and online safety programme: Measuring self-efficacy amongst post-primary students. *Educational Research*, 66(4), 867–887. <https://doi.org/10.1080/00131881.2024.2389174>
14. Quayyum, F., Cruzes, D. S., & Jaccheri, L. (2021). Cybersecurity awareness for children: A systematic literature review. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 30, 100343. <https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2021.100343>
15. Raghavendra, P., Newman, L., Grace, E., & Wood, D. (2018). “I like talking to people on the computer”: Outcomes of a home-based intervention to develop social media skills in youth with disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 76, 110–123. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2018.02.012>
16. Saglam, R. B., Miller, V., & Franqueira, V. N. L. (2023). A systematic literature review on cybersecurity education for children. *IEEE Transactions on Education*, 66(3), 274–286. <https://doi.org/10.1109/TE.2022.3222895>
17. Slavtcheva-Petkova, V., Nash, V. J., & Bulger, M. (2015). Evidence on the extent of harms experienced by children as a result of online risks. *Information, Communication & Society*, 18(1), 48–62. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2014.952317>
18. Tan, Y., Liu, Q., & Zhao, Y. (2025). Associations between digital parenting and children’s digital wellbeing: A meta-analysis. *Computers & Education*, 210, 104993. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2024.104993>
19. UNICEF Office of Research. (2021). Children in a digital world. UNICEF.
20. Vehovar, V., Wisteria, A., Petek, A., Praček, A., & Brečko, B. (2025). Varna raba interneta in starši 2024: Analiza anketne raziskave. Center za družboslovno informatiko, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani.
21. Walsh, K., Pink, E., Ayling, N., Sondergeld, A., Dallaston, E., Tournas, P., Serry, E., Trotter, S., Spanos, T., & Rogic, N. (2022). Best practice framework for online safety education. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 33, 100474. <https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2022.100474>

22. Witsenboer, J. W. A., Sijtsma, K., & Scheele, F. (2022). Measuring cyber secure behavior of elementary and high school students. *Computers & Education*, 186, 104536. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2022.104536>
23. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2003). Računalniško opismenjevanje: Specialno pedagoška dejavnost za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.
24. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2020). Računalništvo: Izbirni predmet – učni načrt za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

8. PRILOGE

Spletna varnost in varna raba interneta

Vprašalnik

Uvod

Ta anketa je anonimna. Z njo želimo izvedeti, kako dobro učenci poznajo pravila varne rabe interneta. Pravilnih ali napačnih odgovorov ni. Pomembno je, da odgovoriš iskreno.

Q1 - KOLIKO SI STAR/A?

- 7–9 let
- 10–12 let
- 13–16 let

Q2 - KATERI RAZRED OBISKUJEŠ?

- 1.–3.
- 4.–6.

7.–9.

Q3 - ZA KAJ NAJVEČ UPORABLJAŠ INTERNET?

Možnih je več odgovorov

- IGRANJE IGER
- GLEDANJE VIDEO POSNETKOV
- KELPETANJE
- Drugo:

Q4 - NEZNANEC ME VPRAŠA, KJE ŽIVIM. KAJ NAREDIM?

- ODGOVORIM
- IGNORIRAM
- POVEM ODRASLEMU

Q5 - DOBIM SPOROČILO: KLIKNI TUKAJ ZA NAGRADO.

- KLIKNEM
- VPRAŠAM ODRASLEGA
- IGNORIRAM

Q6 - NEKDO MI POŠLJE ŽALJIVO SPOROČILO.

- ODGOVORIM NAZAJ
- IGNORIRAM
- POVEM ODRASLEMU

Q7 - NEKDO MI POŠLJE NEPRIJETNO SLIKO.

- GLEDAM NAPREJ
- ZAPREM
- POVEM ODRASLEMU

Q8 - PRIJATELJ ME PROSI ZA MOJE GESLO.

- MU GA DAM
- MU GA NE DAM
- NE VEM

Q9 - NA INTERNETU SE POČUTIM VARNO.

- DA
- NE
- NE VEM

Q10 - ČE IMAM TEŽAVO, VEM, KOMU POVEDATI.

- DA
- NE
- NE VEM

Q11 - ZNAM BLOKIRATI OSEBO ALI PRIJAVITI TEŽAVO.

- DA
- NE
- NE VEM

Q12 - PREDEN NEKAJ OBJAVIM, PREMISLIM.

- DA
- NE
- NE VEM

Q13 - KO SEM NA INTERNETU, JE ZRAVEN ODRASLA OSEBA:

- POGOSTO
- VČASIH
- SKORAJ NIKOLI

Q14 - ALI SE TI JE ŽE ZGODILO KAJ NEPRIJETNEGA NA INTERNETU?

- DA
- NE
- NE VEM

Q15 - KOLIKO ČASA NA DAN UPORABLJAŠ INTERNET?

- MANJ KOT 1 URO
- 1–2 URI
- VEČ KOT 2 URI

Q16 - KDO TI NAJVEČ POMAGA, ČE IMAŠ TEŽAVO NA INTERNETU?

Možnih je več odgovorov

- STARŠI
- UČITELJ
- PRIJATELJ
- NE VEM
- NIHČE

Q17 - ALI SI SE V ŠOLI ŽE UČIL/A O VARNI RABI INTERNETA?

- DA
- NE
- NE VEM

Q18 - GESLA NE SMEM POVEDATI NIKOMUR.

- RES JE, TO JE SKRIVNOST
- NE, VSAKEMU LAHKO POVEM SVOJE GESLO.
- NE VEM

Q19 - ZA GELSO UPRAVIM MOJE IME ALI ROJSTNI DATUM.

- DA
- NE
- NE VEM

Q20 - NA INTERNETU POVEM SVOJE NASLOV ALI TELEFONSKO.

- DA
- NE
- NE VEM

Q21 - ALI NEZNANCEM POŠILJAM SVOJE FOTOGRAFIJE?

- DA
- NE, NI VARNO

NE VEM

Q22 - VARNO JE KLIKNITI NA VSAKO POVEZAVO.

DA

NE

NE VEM

Q23 - PREDEN KAJ PRENESEM, VPRAŠAM ODRASLEGA.

DA

NE

NE VEM

Q24 - NA INTERNETU NE SMEM BITI PREDOLGO.

DA

NE

NE VEM

